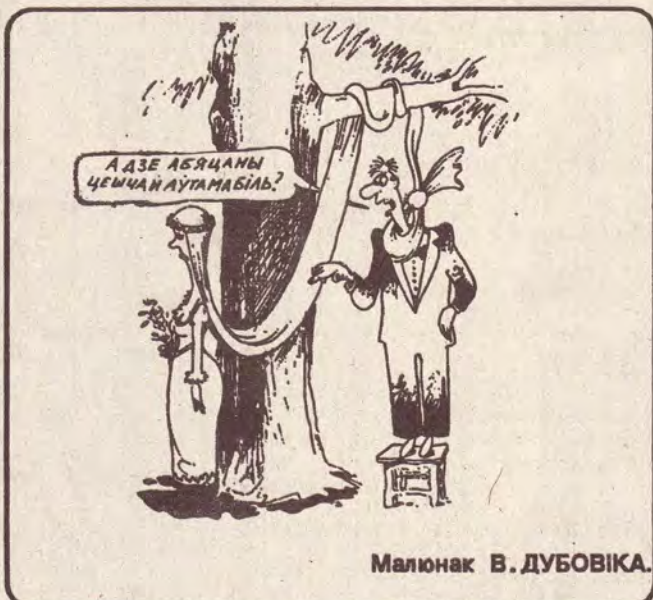
БЕЛАРУСКАЯ МАЛАДЗЕЖНАЯ ГАЗЕТА

ЧЫРВОНАЯ ЧЗ ЗМЕНА

1 снежня 1994 г.
Чацвер
№ 129(13846)
Кошт у розніцу 40 рублёў
Выдаецца з 1921 года

У НУМАРЫ:

Малюнак В. ДУБОВІКА.

Вы не забылі? Сёння ж прэзэнтацыя зімы...

Цэны...

З 30 лістапада зноў змяніліся фіксаваныя рознічныя цэны на белую гарэлку.

За паўлітра моцнага напітку прыйдзецца плаціць больш на тысячу, 0,7 літра — на 1400, 0,75 — на 1500 і 0,25 — на 500 рублёў. Паўлітровая бутэлька "Пшанічнай" і "Сталічнай" разам з посудам у звычайным афармленні будзе каштаваць 6230 "зайчыкаў", а ў спецыяльным і экспартным — 6290, "Маскоўская" і "Руская" адпаведна — 6160 і 6220 рублёў.

* * *

З 1 снежня паездка на таксі для мінчан стане яшчэ больш дарагім задавальненнем.

Адзін кіламетр прабегу машыны будзе каштаваць ужо 800 рублёў, столькі ж — пасадка, а гадзіна прастою — восем тысяч рублёў.

* * *

З першага снежня павышаюцца тарыфы для прадпрыемстваў, арганізацый і насельніцтва за міжнародныя тэлефонныя размовы, у тым ліку і для краін СНД, у сярэднім у два разы.

Даражэй цяпер прыйдзецца плаціць кліентам і за міжнародныя тэлеграмы: тарыфы на іх павысіліся ў тры разы.

БЕЛІНФАРМ.

Прэс–канферэнцыя ўрада

Днямі адбылася прэс–канферэнцыя Старшыні Кабінета Міністраў Рэспублікі Беларусь Міхаіла Чыгіра і яго намесніка Сяргея Лінга. Яна была прысвечана новай цэнавай палітыцы ўрада і візіту беларускай дэлегацыі на чале з Сяргеем Лінгам у Брусель.

Пачаў прэс-канферэнцыю Міхаіл Чыгір, які спыніўся на асноўных аспектах палітыкі ўрада ў эканамічнай сітуацыі, якая склалася. Адзначалася, што розніца ў цэнах у нас і ў нашых суседзяў прывяла да вывазу тавару за межы рэспублікі: у Расію, на Украіну, у краіны Балтыі. Толькі адзін прыклад: апошнім часам у сталіцы рэспублікі павялічыліся ў 3—4 разы заяўкі на смятану. Вывад — трэба пераглядаць цэнавую палітыку.

Затым на прэс-канферэнцыі выступіў Сяргей Лінг, які спыніўся на асноўных момантах нядаўняга візіту беларускай дэлегацыі ў Брусель, у якую ўваходзілі прадстаўнікі дзелавых колаў рэспублікі і прамыслоўцы. Асноўная мэта візіту — пашырэнне двухбаковых сувязей паміж нашай рэспублікай і Бельгіяй, якія толькі пачынаюць усталёўвацца на дзяржаўным узроўні. Акрамя гэтага ў Бруселі вяліся перамовы з прадстаўнікамі Еўрапейскага Саюза. Паводле слоў Сяргея Лінга, падрыхтаваны ўжо праект дамовы аб партнёрстве і супрацоўніцтве, які плануецца падпісаць у студзені будучага года пад час візіту прэзідэнта Рэспублікі Беларусь у Бельгію.

Сяргей Лінг зазначыў, што ў Бельгіі існуе своеасаблівы інфармацыйны вакуум вакол Беларусі, пры наяўнасці цікавасці бізнесменаў гэтай краіны да ўсіх палітычных і эканамічных падзей, якія адбываюцца ў нашай рэспубліцы.

Уладзімір СТАРАСЦЕНКА.

Аварыя ў Арэхаўску

Як паведаміў намеснік галоўнага ўрача Рэспубліканскага цэнтра гігіены і эпідэміялогіі У.Жукоўскі, у гарадскім пасёлку Арэхаўск Аршанскага раёна 21 лістапада 1994 года з–за няспраўнасці каналізацыі каналізацыйныя сцёкі трапілі ў водаправодную сетку ведамаснага водаправода завода "Лантан", што забяспечвае пітной вадой тры жылыя дамы пасёлка, у якіх пражывае каля 300 чалавек, і дзіцячы садок на 180 месцаў (у апошні час садок наведвае каля 90 дзяцей).

З пацярпеўшых дамоў 25 лістапада па медыцынскую дапамогу з прычыны кішэчных расстройстваў звярнулася 10 чалавек, якім пастаўлены дыягназ: вострыя гастраэнтэракаліт лёгкай ступені цяжкасці, ім назначана амбулаторнае лячэнне. Водаправод будзе запушчаны ў работу пасля нармалізацыі лабараторных паказчыкаў вады.

Дапамога. Але для каго?

Служба кантролю прэзідэнта рэспублікі правяла праверку паўнаты апрыходавання і размеркавання матэрыяльных каштоўнасцей, якія паступаюць у парадку гуманітарнай дапамогі ў адрас розных арганізацый і прадпрыемстваў Гомельскай вобласці.

Вынік праверкі несуцяшальны — з 16 атрымальнікаў толькі два вялі бухгалтарскі ўлік паступаючай дапамогі. Многія арганізацыі выкарыстоўвалі атрыманыя грузы не па прызначэнню.

Унікальныя кнігі

папоўнілі фонды Дома–музея вялікага паэта–гуманіста Адама Міцкевіча ў Навагрудку.

Адна з іх — прыжыццёвы зборнік яго вершаў, які выйшаў у свет больш чым паўтара стагоддзя таму ў Познані. А прыслалі яго ў музей землякі паэта Леслі і Данута Спячынскія, якія жывуць цяпер у Лондане. Дарэчы, акрамя вершаў, у зборніку ёсць некалькі песень, у прыватнасці, песня пра Нёман, музыку для якой на словы Міцкевіча напісаў кампазітар Караль Ліпінскі. Экспазіцыю музея папоўнілі таксама выпушчаныя ў 1834 годзе ў Парыжы факсімільным выданнем паэма "Пан Тадэвуш", кніга "Конрад Валенрод. Гражына", іншыя творы, выдадзеныя ў апошнія гады ў Польшчы. Усе яны ўвойдуць у новы раздзел экспазіцыі, які рыхтуецца да 200-годдзя паэта.

БЕЛІНФАРМ.

Крызіс "важнейшага з мастацтваў"

"З усіх мастацтваў важнейшым для нас з'яўляецца кіно", — сцвярджаў Ільіч. Адмовіўшыся ад яго ідэй, мы, здаецца, вырашылі адмовіцца і ад "важнейшага з мастацтваў". Больш чым палова кінаўстановак зачынены за апошнія два гады толькі ў Гродзенскай вобласці, звольнены іх работнікі. Многія ж з тых, хто яшчэ працуе, таксама "храмаюць" на абедзве нагі — не хапае абсталявання і запчастак, усё менш запускаецца добрых фільмаў.

Мяркуючы па ўсяму, становішча не выправіцца ў бліжэйшы час, таму што яшчэ адзін сацыялістычны лозунг — "кадры вырашаюць усё" — наўрад ці калі-небудзь састарэе. А што ж казаць пра кадры, калі сярэдняя зарплата работнікаў кінасеткі за кастрычнік склала 67 тысяч рублёў?

Лілія АСТРАВЕЦКАЯ.

"Выкінутыя на вуліцу"

У канцы лістапада ў рамках міжнароднага семінара "Роля няўрадавых арганізацый у дзейнасці па абароне правоў дзіцяці", арганізаванага Беларускім дзіцячым і Хрысціянскім фондамі, адбылася прэс–канферэнцыя.

Разглядаліся праблемы, звязаныя са шматлікімі клопатамі сельскіх школ, станам выхаваўчай работы з падрастаючым пакаленнем. Адзначалася, што беларуская дзяржава не праяўляе належны клопат аб сям'і, і ў выніку дзеці апынуліся практычна "выкінутымі на вуліцу". Не абышлі ўвагай прысутныя і яшчэ адну вострую тэму — мову выкладання ў школах.

Уладзімір СТАРАСЦЕНКА.

Курсы валют на 30 лістапада:

	Даляр ЗША		Ням. марка	
	Скупка	Продаж	Скупка	Продаж
"Алімп"	8090	8400	5185	5383
"Дукат"	8000	8400	5000	5350
"Прыор"	8050	8290	5160	5390

ВЕСТКІ З ПАРЛАМЕНТА

Прэзідэнцкая вертыкаль пачалася ў Віцебску, Закон аб выбарах фінішаваў у Авальнай зале

□ Вольга ШАЎКО,"ЧЗ"

Чарговы тур парламенцкіх пасяджэнняў пачаўся ў аўторак, але без прэзідэнта. Аляксандр Рыгоравіч ушчыльную ўзяўся за фарміраванне вертыкалі выканаўчай улады і ўдзельнічаў у сесіях абласных Саветаў, дзе разглядалася пытанне аб зацвярджэнні старшынь выканкамаў.

А дэпутаты Вярхоўнага Савета, не спяшаючыся, узяліся за стварэнне чарговых заканадаўчых актаў, адвёўшы на гэту работу для сябе тры з паловай дні. Ужо многія сродкі масавай інфармацыі задаюць сабе пытанне: як магчыма пры такіх тэмпах работы апошняй сесіі цяперашняга склікання "разабрацца" з мяркуемым парадкам дня? Здаецца, што для саміх дэпутатаў знак пытальніка тут з'яўляецца другарадным.

У аўторак парламентам у рэшце рэшт прыняты Закон "Аб выбарах народных дэпутатаў Рэспублікі Беларусь", які, дарэчы, дапрацоўваўся з леташняй вясны. І нават на гэты раз дэпутаты абмяркоўвалі да яго каля сарака паправак. Засталіся расчараванымі прадстаўнікі арганізацый ветэранаў і інвалідаў. Менавіта іх прапанова пакінуць у Законе аб выбарах парламенцкія квоты для гэтых сацыяльных груп хаця б на адно скліканне ў сувязі са складанай сацыяльна-палітычнай абстаноўкай не знайшла падтрымкі. Такім чынам, умовы барацьбы за парламенцкія крэслы для будучых кандыдатаў у дэпутаты застаюцца роўнымі. Усе змагаюцца за мандаты ў акругах. Акрамя таго, новыя нашы выбраннікі ўжо не будуць называцца народнымі. Гэта слова выкраслена з тэксту закона, і цяпер у новы парламент прыйдуць проста дэпутаты. Калі ж мы атрымаем магчымасць прагаласаваць за іх? Толькі пасля таго, як прэзідэнт падпіша закон, вызначыцца дата выбараў.

У дзень, пра які мы вядзём гаворку, адбылася традыцыйная прэс-канферэнцыя. На сустрэчу з журналістамі прыйшоў начальнік упраўлення грамадска-палітычнай інфармацыі адміністрацыі прэзідэнта Аляксандр Фядута, які падзяліўся сваімі думкамі адносна падзей апошніх дзён. Важнай ён назваў заяву прэзідэнта аб эканамічнай палітыцы, якая пацвярджае абраныя шляхі да сацыяльна арыентаванага рынку. А.Фядута засяродзіў увагу прысутных на тым, што кіраўнік дзяржавы прыступіў да фарміравання вертыкалі выканаўчай улады. А.Лукашэнка прыняў ужо ўдзел у сесіі Віцебскага аблсавета, дзе старшынёй выканкама быў зацверджаны Уладзімір Андрэйчанка, які раней працаваў старшынёй абласнога сельгасхарчу.

Учора адпаведная сесія прайшла ў Магілёве, на чарзе — Гомель. У астатніх жа абласцях і горадзе Мінску сесіі пройдуць пасля таго, як прэзідэнт вернецца з Будапешта, дзе прыме ўдзел у сустрэчы кіраўнікоў дзяржаў — членаў нарады па бяспецы і супрацоўніцтву ў Еўропе.

Пад час прэс-канферэнцыі журналісты былі праінфармаваны аб апошнім пасяджэнні Савета Бяспекі рэспублікі, якое прайшло ў панядзелак. На ім, у прыватнасці, абмяркоўвалася пытанне аб адносінах Рэспублікі Беларусь да праграмы "Партнёрства ў імя міру". Беларусь — апошняя з краін СНД, якая не ўступіла ў гэту праграму. Па выніках абмеркавання пытання, адзначыў А.Фядута, прынята рашэнне аб мэтазгоднасці такога кроку.

Савет Бяспекі абмяркоўваў таксама пытанне барацьбы са злачыннасцю. Як заўважыў А.Фядута, была адзначана палітызацыя арганізаванай злачыннасці, стварэнне ў СНД рынку злачынных паслуг. Зыходзячы з гэтага, прапанавана прыняць шэраг канкрэтных захадаў.

Журналісты пачулі, што прэзідэнт падпісаў некалькі ўказаў. Згодна з імі, у адстаўку пайшоў міністр гандлю Валянцін Байдак (прычына — адначасовае атрыманне двух ордэраў на трох- і чатырохпакаёвыя кватэры) і адкліканы з Германіі наш надзвычайны і паўнамоцны пасол Пётр Садоўскі.

Ажыўленую рэакцыю ва ўдзельнікаў прэс-канферэнцыі выклікала паведамленне А.Фядуты аб тым, што на Савеце Бяспекі вырашана распрацаваць шэраг мер па гарантаванню бяспекі вышэйшых службовых асоб рэспублікі, а таксама ўзмацніць ахову прэзідэнта і яго сям'і. Спробы журналістаў высветліць, хто, якія сілы і структуры пагражаюць нашым уладу маючым, засталіся безвыніковымі.

Дзяжурныя па выпуску перакладчыкі Ларыса ДУДАРУК, Людміла КАХАВЕЦ, рэдактар Наталля ВАЛАКІДА.

НАТО КАПІТУЛЯВАЛА

У НАТО вядуцца дэбаты наконт далейшых дзеянняў у адносінах Босніі.

Як заявіў Клінтан, паветраныя налёты на Боснію спыняцца. НАТО паспрабуе яшчэ раз сесці за стол перагавораў з баснійскімі лідэрамі.

ТРАГЕДЫЯ ПАПЯРЭДЖАНА

На італьянскім караблі, які знаходзіўся ля берагоў Самалі, узнік пажар у рэстаране.

565 пасажырам і членам экіпажа ўдалося выратавацца. На месца здарэння былі накіраваны 10 катэраў, якія і перавезлі пасажыраў. Загінуўшых няма.

ДАПАМОГА ПАЛЕСЦІНЕ

Палесцінскі лідэр Я.Арафат падпісаў са старшынёй Сусветнага банка дагавор аб дапамозе.

Швейцарыя, Данія і Саудаўская Аравія выдзелілі Палесціне 7 мільёнаў даляраў ЗША. Усяго ж за гэты год Сусветны банк пералічыў Палесціне 240 мільёнаў даляраў.

СУСТРЭЧА ГЕЛЬМУТА КОЛЯ І МІТЭРАНА

У Боне адбылася германа–французская сустрэча на вышэйшым узроўні.

Гельмут Коль сустрэў Франсуа Мітэрана з ваеннымі ўшанаваннямі. Гэта адна з апошніх сустрэч лідэраў дзяржаў, бо ў маі наступнага года Мітэран пакіне пасаду прэзідэнта Францыі. На ёй абмяркоўвалася пытанне аб падрыхтоўцы да канферэнцыі краін Еўрапейскага Супольніцтва, а таксама баснійскі крызіс. Коль запэўніў, што Германія ніколі не парушыць эмбарга на пастаўку зброі ў Боснію.

ПАЛІЦЫЯ СУПРАЦЬ ГАНДЛЮ ЗБРОЯЙ

У Токіо адкрылася міжнародная канферэнцыя работнікаў паліцыі.

Нарада сабрала прадстаўнікоў службаў правапарадку з 11 краін, якія абмяркуюць пытанні барацьбы з незаконным гандлем зброяй у Азіяцка-Ціхаакіянскім рэгіёне.

БІЗНЕС-КЛАС

ЕС нам дапаможа

Своеасаблівым мостам паміж прадпрымальнікамі Беларусі і заходнееўрапейскіх краін будзе міжнародны цэнтр дзелавых сувязей, афіцыйнае адкрыццё якога адбылося ў Мінску. Задача цэнтра, створанага ў рамках праграмы TACIC еўрапейскага супольніцтва, — падтрымка сярэдніх і малых прадпрыемстваў Беларусі як асновы для пераходу ад планавай да рыначнай эканомікі. Заснавальнікамі арганізацыі сталі саюз прадпрымальнікаў Рэспублікі Беларусь, Беларускі фонд фінансавай падтрымкі прадпрымальнікаў, Беларускі саюз прадпрымальнікаў і арандатараў, цэнтр падтрымкі прадпрымальнікаў "Цэнтр—XXI стагоддзе", а таксама Гандлёва-прамысловая палата Рэспублікі Беларусь.

"Ініцыятарам праекта было Еўрапейскае Супольніцтва, паўнапраўнымі членамі якога сталі 12 дзяржаў, — сказаў выканаўчы дырэктар цэнтра дзелавых сувязей Уладзімір Басько. — У яго дзейнасці прымуць удзел дзве вопытныя заходнееўрапейскія кампаніі. Неабходныя "ноу-хау" перадаюцца кампаніяй "Мондзімпрэса", што з'яўляецца агенцтвам Італьянскай сістэмы гандлёвых палат, галоўным падрадчыкам праекта, і фірмай "ДГМ", даччынай кансультацыйнай фірмай банка "Дойч Банк". Каб задаволіць інфармацыйныя і камунікацыйныя запатрабаванні заходніх кампаній, усе супрацоўнікі цэнтра праходзяць навучанне ў краінах — членах еўрапейскага супольніцтва".

Інфармацыйныя паслугі, удакладніў Уладзімір Басько, — гэта даныя аб беларускай эканоміцы, напрыклад, статыстыка па выпуску прадукцыі, рабочай сіле, сферы бізнесу, сістэме падаткаабкладання, заканадаўству, умовах стварэння сумесных прадпрыемстваў і звестак аб кампаніях. У ліку кансультацыйных паслуг галоўныя — аналіз магчымасцей для інвестыцый і супрацоўніцтва, пошук партнёра і яго ацэнка, згодна з агульнымі крытэрыямі, а таксама спецыфічнымі крытэрыямі кліента, дапамога ў вырашэнні пытанняў, звязаных з заканадаўствам, а таксама дапамога ў рамках праграмы па бартэры.

Дырэктар Міжнароднага цэнтра дзелавых сувязей выказаў надзею, што агенцтва будзе рэальным сувязным звяном паміж прадпрыемствамі малога і сярэдняга бізнесу краін — удзельніц Еўрапейскага Супольніцтва і Беларусі, будзе інфармаваць аб экспартных магчымасцях, дапамагаць у стварэнні сумесных прадпрыемстваў, а таксама забяспечваць заходнееўрапейскія кампаніі іншай праўдзівай інфармацыяй.

БЕЛІНФАРМ.

АКТУАЛЬНЫ РЭПАРТАЖ

Слухалі – пастанавілі

Асуджаючы ўсялякія забастоўкі, студэнты, тым не менш, могуць выйсці на плошчы

Віцебск — надзвычай багаты на падзеі горад. У адны і тыя ж дні там адбываліся валейбольныя спаборніцтвы сярод дзявочых каманд рэспублікі, фестываль майстроў харэаграфіі і студэнцкі форум студэнцкіх жа грамадскіх арганізацый. Калі першыя два мерапрыемствы засталіся па-за маёй увагай (на жаль, нельга паспець усюды), то апошняму давялося прысвяціць амаль два дні — усё ж не часта збіраюцца разам прадстаўнікі студэнцкіх прафсаюзаў ледзь ці не з усіх вышэйшых і сярэдніх спецыяльных навучальных устаноў рэспублікі.

А калі зусім дакладна — падобная падзея адбывалася ўпершыню ў гісторыі існавання гэтых арганізацый. Першапачатковая ідэя наогул была грандыёзная: напачатку форум нават назвалі міжнародным — чакалі гасцей з Расіі, Украіны і Польшчы. Але пазней высветлілася, што толькі Харкаў адгукнуўся на запрашэнне арганізатараў. Якіх, між іншым, было трое: Асацыяцыя студэнтаў і навучэнцаў вышэйшых і сярэдніх спецыяльных навучальных устаноў, Асацыяцыя студэнтаў ВНУ Віцебскай вобласці і фонд Сораса. "Не сезон", — так мне растлумачылі адсутнасць міжнароднага прадстаўніцтва ў арганізатарскім "корпусе" пад час перапынку паміж выступленнямі. Дадаўшы, што для большага поспеху мерапрыемства на яго падрыхтоўку варта было аддаць удвая больш часу — на самай жа справе студэнцкі форум быў падрыхтаваны менш, чым за месяц. І арганізатараў, і ўдзельнікаў вельмі засмучала яшчэ і тое, што спадары Фядута і Лебядзько, запрашаныя на форум, вырашылі прысвяціць свой час іншым справам... І ўсё ж студэнцкая сустрэча адбылася, у пэўным сэнсе апраўдаўшы сваю назву "Студэнт — Дыялог — Будучыня". Праўда, дыялогі, як і мае быць, узнікалі пераважна ўжо за дзвярыма глядзельнай залы тэатра імя Я.Коласа, прызначанай на тыя два дні ў асноўным пад маналогі — выступленні ўдзельнікаў форуму. Распавядалі пра ўсё: і пра недахоп сантэхнікі ў інтэрнатах, і пра гаротнае становішча выпускнікоў, атрымаўшых размеркаванні ў вёскі. Адначасова спрабавалі высветліць, на якой мове павінна весціся навучанне і ці мелі рацыю ўдзельнікі студэнцкага "маршу ўдзячнасці прэзідэнту", што мітынгавалі на плошчы Незалежнасці 14 кастрычніка. Часам у гэтых расповедах праглядваў і даволі моцны інфантылізм пэўнай часткі студэнцкага асяроддзя, выявілася таксама і тое, што многія студэнцкія прафсаюзы — амаль адзіныя сур'ёзныя маладзёжныя арганізацыі, якія "перажылі" шматлікія камсамольскія структуры, — папросту не ўяўляюць, чым яны могуць і павінны займацца.

— Часта ў выступленнях было зашмат "вады", але сустракаліся і даволі канструктыўныя прапановы, — лічыць вядучы спецыяліст па рабоце з моладдзю Федэрацыі прафсаюзаў Аляксандр Іванавіч Галіца. — Асабіста для мяне было вельмі важна даведацца пра студэнцкія праблемы вось так, з першых вуснаў. Сітуацыя ў нашай моладзі зараз сапраўды надзвычай складаная. І галоўнае — гэта, безумоўна, пытанне сацыяльна-эканамічнай абароненасці. Пытаецеся, што можна зрабіць? Ёсць такі дакумент — Генеральнае пагадненне (зараз якраз ідзе работа над ім), у які штогод закладваюцца пэўныя палажэнні і па маладзёжных праблемах. Такім чынам, мы мяркуем прапанаваць, каб студэнты-выдатнікі, якія вучацца на платных факультэтах ВНУ, вызваляліся б наогул ад аплаты свайго навучання. Рашэнне мае прынцыповы характар, бо па справядлівасці так і павінна быць. Гэтак жа плануем дабіцца і стварэння ў кожнай навучальнай установе фонду сацыяльнай абароны студэнтаў і навучэнцаў у памеры пяць працэнтаў стыпендыяльнага фонду за кошт дзяржбюджэту — старэйшыя браты і сёстры сённяшніх студэнтаў, напэўна, памятаюць, што некалі такое было... Большую колькасць пытанняў вырашаць не рызыкнём — наабяцаць, як вядома, заўсёды можна шмат, але вось гэтыя два спадзяёмся рэальна "праціснуць" у заканадаўства. Менавіта "праціснуць", на жаль, так хутка, як хацелася б, у нас нічога не вырашаецца. Пытанне аб студэнцкіх ільготах на транспарт, напрыклад, "разглядалася" на працягу двух гадоў. І толькі зусім нядаўна студэнты, нарэшце, атрымалі магчымасць набываць ільготныя білеты па выхадных і святах... Наогул жа пра форум магу сказаць адно: хоць праводзіць падобныя мерапрыемствы надзвычай затратна, рабіць гэта неабходна, каб разам найбольш дакладна высветліць, якімі шляхамі выбірацца з нашага агульнага балота...

У рэшце рэшт было прынята рашэнне змагацца за светлую студэнцкую будучыню шляхам мірных перамоў — агульнымі намаганнямі ўдзельнікі форуму выпрацавалі тэкст "Звароту да органаў дзяржаўнай улады і ўпраўлення", вырашыўшы распаўсюдзіць яго спачатку сярод студэнцкіх прафсаюзаў — для абмеркавання і ўдасканалення, каб праз два тыдні з дакументам маглі азнаёміцца прэзідэнт і яго адміністрацыя, Камітэт па справах моладзі і сям'і і Міністэрства адукацыі. Спадзеючыся, што гэты зварот будзе прыняты да ўвагі тымі, ад каго залежыць вырашэнне пазначаных у ім пытанняў. Студэнты — людзі сур'ёзныя, стаміўшыся чакаць, могуць прыйсці і пад прэзідэнцкія вокны. Бо распавесці ім, як высветлілася пад час форуму, вельмі нават ёсць пра што.

І ўсё ж ніякая гара праблем, няхай нават вышэйшая за Эверэст, не здольная сапсаваць студэнцкі настрой. Ранішняя заклапочанасць да вечара заставалася хіба што ў арганізатараў — удзельнікі ж разумна вырашылі, што канцэрты і дыскатэкі патрабуюць зусім іншага настрою. І таму пасля ўсіх "дэбатаў" бесклапотна весяліліся і абменьваліся адрасамі для сяброўства і супрацоўніцтва. Дамаўляючыся прыехаць сюды зноў праз год, для гэткай жа прыемнай і карыснай сустрэчы.

Ірына ЗАВАДСКАЯ.

ЗВАРОТ ДА ОРГАНАЎ ДЗЯРЖАЎНАЙ УЛАДЫ І ЎПРАЎЛЕННЯ

Мы, удзельнікі студэнцкага форуму грамадскіх фарміраванняў вышэйшых і сярэдніх спецыяльных навучальных устаноў Рэспублікі Беларусь, пераканаены, што галоўнай умовай прагрэсу грамадства з'яўляецца стварэнне інтэлектуальнага патэнцыялу рэспублікі. Сацыяльна-эканамічны крызіс у грамадстве паглыбляецца, знізіўся прэстыж вышэйшай і сярэдняй спецыяльнай адукацыі, знікае імкненне моладзі да ведаў і самаўдасканалення. Незадаволенасць дзеяннямі кіраўніцтва па абароне правоў студэнтаў і навучэнцаў выклікае пратэст студэнцкай моладзі, што толькі пакуль не выліўся ў арганізаваныя забастоўкі, галадоўкі і мітынгі.

Удзельнікі студэнцкага форуму ўсведамляюць неабходнасць распрацоўкі і ажыццяўлення новай дзяржаўнай маладзёжнай палітыкі і лічаць, што для стабілізацыі становішча неабходна тэрмінова вырашыць наступнае:

1. Заканадаўча замацаваць прававы статус студэнтаў і навучэнцаў у грамадстве.

2. Пры фарміраванні дзяржаўнага бюджэту прадугледзець выдзяленне сродкаў на адукацыю ў памеры 14 працэнтаў ад нацыянальнага даходу.

3. Стварыць у кожнай навучальнай установе фонд сацыяльнай абароны студэнтаў і навучэнцаў у памеры 5 працэнтаў стыпендыяльнага фонду за кошт дадатковых бюджэтных асігнаванняў.

4. Прадугледзець выдзяленне вышэйшым і сярэднім спецыяльным навучальным установам дадатковых сродкаў у памеры месячнага стыпендыяльнага фонду адпаведнай навучальнай установы для арганізацыі культурна-масавай, спартыўна-аздараўленчай работы і адпачынку студэнтаў.

5. Улічваючы складаную экалагічную сітуацыю ў рэспубліцы (у сувязі з аварыяй на ЧАЭС), неабходна захаваць існуючую сетку студэнцкіх санаторыяў-прафілакторыяў і структуру студэнцкага медыцынскага абслугоўвання.

6. Ажыццявіць праз сістэму дзяржзаказу першачарговае будаўніцтва навучальных корпусаў, студэнцкіх інтэрнатаў, лячэбна-прафілактычных і аздараўленча-спартыўных пабудоў.

7. Вырашыць пытанне аб пашырэнні тэрмінаў для студэнцкай моладзі льгот на праезд да месца вучобы і назад прыгарадным і міжгароднім чыгуначным і аўтамабільным транспартам.

Клопат аб інтэлектуальным развіцці нацыі патрабуе іншых адносін парламента і кіраўніцтва рэспублікі да сістэмы адукацыі і моладзі, якая вучыцца. Маруднае вырашэнне гэтых пытанняў прывядзе да вялікіх страт, да зніжэння культурнага росту нацыі.

ЧАРНОБЫЛЬ — НАШ БОЛЬ

...Дрот-калючка, вароты са строгімі надпісамі, якія папярэджваюць аб радыяцыйнай небяспецы, — гэта кантрольна-прапускны пункт у зону адсялення. Праз яго мой шлях ляжыць у Тульгавічы — вялікую вёску ў Хойніцкім раёне, чые трыста двароў раскіданы па абодва бакі рачулкі Віць. Я не быў тут пяць гадоў. У 1989-м прыязджаў сюды, каб расказаць пра лёс тых, хто трэці год пасля Чарнобыля вымушаны жыць ва ўмовах вельмі моцнай радыяцыі. Мінулі яшчэ два гады, пакуль было прынята рашэнне аб абавязковым адсяленні. І тады раз'ехаліся вяскоўцы хто куды. А вёска з таго часу зарасла высокай травой, хмызняком.

Праўда, не ўсе жыхары Тульгавічаў выехалі з родных мясцін — трыццаць чалавек не захацелі пакінуць свой дом. Што толькі не рабілі раённыя ўлады! І электрычнасць адключалі, і тэлефон абразалі — нічога не падзейнічала. Не сілай жа іх вывозіць з зоны! Тым больш, усім зразумела гэта нічым не вынішчальная цяга чалавека да роднай зямлі. І падключылі зноў электрычнасць, тэлефон, аўтакрама раз-другі на тыдні прыязджае — трэба ж жыць людзям. А яны займаюцца сваёй спрадвечнай справай: аруць, сеюць, збіраюць ураджай, разводзяць жыўнасць. Нават стварылі сваё самакіраванне (як жа без улады!). Старастам выбралі Івана Іосіфавіча Шамянка — чалавека аўтарытэтнага.

Пры сустрэчы ўсе цяперашнія жыхары Тульгавічаў спрабавалі даказаць мне, што ніякай небяспекі тут няма. Вось і ўраджай выдатны сабралі. Шчодра частавалі смачнай бульбай, салёнымі агуркамі, смажанай рыбай і, вядома, абавязковай для гасцей чаркай.

І ўсё ж за ўсім гэтым наіўным аптымізмам пастаянна бачыцца чорны цень Чарнобыля. Немагчыма спакойна глядзець, як гарэзнічае на вуліцы трохгадовы праўнук Саша, які прыехаў да Іосіфа Іосіфавіча. Яго ж навошта сюды, дзе лічыльнік дазіметра літаральна зашкальвае?

Часам прывычны рытм жыцця Тульгавічаў парушаецца прыездам адселеных аднавяскоўцаў. Сэрца шчыміць, калі глядзіш на гэтыя іх сустрэчы з родным домам, з суседзямі. Так было і на гэты раз.

Жалобная нешматлікая працэсія з вянкамі і кветкамі расцягнулася па вясковай вуліцы. Тульгавічы хавалі Мікалая Міхайлавіча Баракава. Выехаўшы ў час адсялення ў Мазыр, ён завяшчаў пахаваць сябе ў роднай вёсцы.

Па традыцыі памянулі былыя аднавяскоўцы земляка і разышліся па сваіх дварах. Цяжка ўздыхаючы і ціха плачучы, адкрывалі зарослыя травой веснічкі, але не маглі знайсці ў сабе сілы пераступіць парог былога дома. Вельмі цяжка вяртацца і ўспамінаць былое!

Але яны зноў і зноў будуць прыязджаць сюды і ўспамінаць... Для памяці не існуе тэрмін даўнасці.

Фота Яўгена КАЗЮЛІ,
БЕЛІНФАРМ.

ЭКАНОМІКА

НОВАЯ СІСТЭМА АПЛАТЫ. ШТО ДАЛЕЙ?

Як вядома, 31 кастрычніка была прынята пастанова Кабінета Міністраў Рэспублікі Беларусь за нумарам 150 аб увядзенні новай сістэмы аплаты за жыллё і камунальныя паслугі. Па сваёй важнасці яна прыраўноўваецца да лібералізацыі цэн у студзені 1992 года. Які рэзананс яна выкліча ў грамадстве, асабліва ў найменш забяспечаных сем'ях — пакажа час.

Такім чынам, рэспубліка пайшла па шляху краін Балтыі, але Беларусь гэта не Літва, Латвія ці Эстонія, там рэформа ў галіне эканомікі пайшла значна далей за нашы і адпаведна ўзровень заработнай платы ў некалькі разоў вышэй чым у нас. А пакуль спынімся на асноўных пастулатах гэтай праграмы. Па кампетэнтную інфармацыю я звярнуўся да намесніка начальніка ўпраўлення жыллёвай гаспадаркі Міністэрства жыллёва-камунальнай гаспадаркі Рэспублікі Беларусь Аляксандра Аляксандравіча Касцяна. Ён зазначыў: пастанова Кабінета Міністраў Рэспублікі Беларусь азначае пераход на іншую сістэму аплаты жылля і камунальных паслуг. Калі раней дзяржава давала датацыі жыллёва-эксплуатацыйным арганізацыям, то з 1 студзеня гэтыя субсідыі будзе атрымліваць насельніцтва. З таго разліку, што кожны кватэранаймальнік мусіць кампенсаваць выдаткі на камунальныя паслугі".

Жыхары краіны, на маю думку, у сённяшніх умовах гіперінфляцыі і эканамічнага калапсу практычна не падрыхтаваны плаціць з сямейнага бюджэту каля 15 працэнтаў за жыллё. На справе гэта выглядае наступным чынам: кожнай сям'і прапануецца напісаць заяву на імя выканкама, запоўніць дэкларацыю аб даходах і аднесці ўсё гэта ў ЖЭС непасрэдна па месцы жыхарства. У залежнасці ад умоў, пастановай прадугледжваецца жыллёвая субсідыя. На думку спецыялістаў, крыху лягчэй будзе малазабяспечаным сем'ям. Паводле падлікаў, сёння ў Рэспубліцы Беларусь налічваецца 140 тысяч сем'яў, якія пражываюць па-за рысай беднасці. Цікавая дэталь — калі сямейны бюджэт кватэранаймальніка 60 працэнтаў і менш за пражытачны мінімум, то сям'я вызваляецца ад падаткаў.

У гэтых умовах асабліва цяжка давядзецца грамадзянам і асабліва з малымі заробкамі, якія маюць лішак жылой плошчы. Як прадугледжвае вышэйназваная пастанова Кабінета Міністраў Рэспублікі Беларусь, выканкамы мясцовых Саветаў мусяць забяспечваць рэалізацыю ўласнікам і наймальнікам жылых памяшканняў права на абмен. Гэта і будуць рабіць многія ў такой сітуацыі, якая склалася ў рэспубліцы. Першыя водгукі насельніцтва сведчаць пра тое, што пастанова Кабінета Міністраў успрынята жыхарамі краіны, мякка кажучы, без асаблівага задавальнення.

Уладзімір СТАРАСЦЕНКА.

ПРАВЕРЦЕ ПРАВІЛЬНАСЦЬ АФАРМЛЕННЯ АБАНЕМЕНТА

На абанеменце павінен быць пастаўлены адбітак касавай машыны.

Пры афармленні падпіскі (пераадрасоўкі) без касавай машыны на абанеменце прастаўляецца адбітак каляндарнага штэмпеля аддзялення сувязі. У гэтым выпадку абанемент выдаецца падпісчыку з квітанцыяй аб аплаце кошту падпіскі (пераадрасоўкі).

Для афармлення падпіскі на газету або часопіс, а таксама для пераадрасавання выдання бланк абанемента з дастаўчай карткай запаўняецца падпісчыкам чарнілам, разборліва, без скарачэнняў, адпаведна ўмовам, выкладзеным у каталогах.

Запаўненне месячных клетак пры пераадрасаванні выдання, а таксама клеткі "ПВ-МЕСЦА" робіцца работнікамі прадпрыемстваў сувязі.

Сто артыкулаў

БЕЛАРУСКАЯ

Крыўда і боль — даўнія спадарожнікі віхурнага чалавечага жыцця. Гэтаксама як лад і давер. У супярэчлівым нашым свеце ўсе гэтыя і станоўчыя, і адмоўныя з'явы далёкай мінуўшчыны так пераплецены, што няма ніякай мажлівасці паасобку разблытваць іх, каб па-навуковаму праўдзіва асэнсаваць гісторыю адносін дзвюх краін, двух увогуле братніх славянскіх народаў Польшчы і Беларусі і дасягнуць мэты. Відавочна, гэта магчыма толькі зыходзячы з рэальнасцей былых і сённяшніх дзён. Спроба гэтая вызначаецца не імкненнем уваскрэсіць балючае, крыўднае, а жаданнем, азірнуўшыся на даўнейшыя часы, перасцерагчы палітычных і рэлігійных дзеячаў нашага нялёгкага часу ад неабачлівых крокаў, якія прыводзілі ўжо народы да бяды і могуць наклікаць яе зноў. Дык дзе ж пачатак даўняй варажнечы, нядобразычлівасці і хцівых памкненняў, як іх пераадолець, каб назаўсёды, назаўжды ўсталяваліся паміж славянскімі народамі лад, спагадлівасць, давер?

Пэўна, кепскія закладзіны тут зрабіў 1054 год, калі адзіная хрысціянская царква раздзялілася на заходнюю і ўсходнюю. Калі каталіцызм стаў пануючай рэлігіяй у шэрагу краін Заходняй Еўропы...

Пытанняў шмат, а адназначнага адказу няма. Хіба што паспавядаюцца ў гэтым легендарныя пераемнікі Хрыста на Зямлі рымскія папы. Замацаваўшы не без дапамогі вернікаў сваю ўладу, алігархія "пераемнікаў" неаднаразова наладжвала крыжовыя паходы і ўварванні ў чужыя землі. Мечам і крывёю, змовамі і інквізіцыйнымі расправамі Ватыкан завалодаў Польшчаю. Пасадзіўшы тут каталіцызм. Абапіраючыся на езуіцкі, дамініканскі, францысканскі і іншыя ордэны, рымскія папы праз Польшчу паслядоўна распаўсюджвалі каталіцкі ўплыў і на Беларусь, на Вялікае княства Літоўскае (ВКЛ), магутную дзяржаву часоў сярэднявечча. Развіваючы экспансію на ўсход, Польшча дзейнічала спрактыкавана і паслядоўна. Каб не выклікаць незадаволенасці праваслаўных вернікаў, імкнулася дзейнічаць праз знакамітае баярства, схіляючы іх уступкамі і прывілеямі на свой бок. Як адзначаюць польскія гісторыкі, правы праваслаўнай шляхты былі абмежаваны толькі ў Вялікім княстве Літоўскім. Уціск Польшчы ў ВКЛ узмацніўся пасля выбрання на польскі трон Вялікага князя Літоўскага Ягайлы, які перайшоў у каталіцкую веру і схіляў сваіх аднапляменных падданых таксама для яе прыняцця. Кіруючыя колы Польшчы абгрунтоўвалі гэты крок небяспекай, што пагражала з боку крыжакоў, якія ў сваіх памкненнях прыкрываліся мэтамі хрысціянізацыі паганскай Літвы. На справе ж Польшча сама хацела захаваць і ўмацаваць свой уплыў у Літве, дзе пераважала праваслаўнае насельніцтва.

Вельмі істотна і тое, што Крэўскай уніяй 1385 года Ягайла абавязваўся далучыць да Кароны, як яшчэ называлася Польшча, таксама землі сваёй краіны і Русі. У ВКЛ пачалі будавацца касцёлы, адкрывацца кляштары, якія набывалі прывілеі ў валоданні зямлёй, у правядзенні місіянерскай дзейнасці. Але хітрэнная інкарпарацыя не ўдалася. Літоўская шляхта рашуча выступіла за адасобленае існаванне Літвы. Іх падтрымаў стрыечны брат Ягайлы гродзенскі князь Вітаўт. У 1392 годзе ён асобна ад Кароны кіраваў Літвой. Каб захаваць самастойнасць ВКЛ, Вітаўт дамогся згоды рымскага папы на асабістую каранацыю. Ужо везлі і карону, і госці амаль што з усіх краін свету з'ехаліся на ўрачыстасць, але Вітаўту не пашчасціла. У каторы раз на яго шляху стаў Ягайла. Паслугачы, выконваючы волю ўладара, перахапілі панскіх пасланцоў і адабралі карону. Небяспека з боку Тэўтонскага ордэна на нейкі час прыпыніла барацьбу варагуючых бакоў. Польская і літоўская шляхта, аб'яднаўшы свае сілы з рускімі (смаленскімі), чэшскімі войскамі, у 1410 годзе ў бітве пад вёскаю Грунвальд разграміла тэўтонцаў.

Пасля заканчэння ваенных дзеянняў процістаянні польскіх і літоўскіх феадалаў узмацніліся. Князь Вітаўт па-ранейшаму адстойваў самастойнасць ВКЛ, Ягайла заахвочваў літоўскіх магнатаў, якія прынялі каталіцтва, выгадамі, што ставіла іх у прывілеяванае становішча перад шляхтай праваслаўнага веравызнання. Гарадзельскі 1413 года прывілей Ягайлы даваў каталіцкай шляхце польскія гербы, без згоды вялікага князя яны маглі распараджацца сваёй маёмасцю, набылі правы недатыкальнасці асобы. Зробленыя заходы спакушалі праваслаўных вернікаў да пераходу ў каталіцтва, ствараючы перадумовы для ўмацавання польскага свецкага і рэлігійнага ўплыву ў ВКЛ.

У 1500 годзе рускі цар Іван III, імкнучыся вярнуць захопленыя ў час мангола-татарскай няволі ўдзельнымі князямі заходнія землі Русі, нанёс паражэнне літоўскаму войску. Небяспека страціць сваё панаванне ў ВКЛ штурхнула літоўскіх паноў у абдымкі Польшчы, якая разумеючы складанасць іх становішча, скарыстала яго зноў для патрабавання інкарпарацыі княства. Прынятая ў гэтых умовах у 1569 годзе Люблінская унія паклала пачатак існаванню адзінай дзяржавы — Рэчы Паспалітай. У адпаведнасці з ёю польскі кароль адначасова з'яўляўся і вялікім князем літоўскім, праводзіліся адзіныя пасяджэнні сеймаў, уводзілася адна грашовая сістэма. У той жа час ВКЛ захоўвала ранейшую назву, мову, войска, казну, права выдаваць свае законы. Але напісанае на паперы ў жыцці атрымлівала зусім іншы сэнс. Беларуская мова паступова ігнаравалася, выціснялася з ужытку ў дзяржаўным справаводстве і ў панскай паўсядзённасці. Больш заможная шляхта імкнулася патрафіць сапраўдным палякам, вылузвалася са скуры, каб прадэманстраваць сваю зрэбную польскасць. Найбольш пыхлівыя свае прозвішчы пад дзелавымі паперамі пісалі па-польску, хоць і з памылкамі. Мацавалі унію магнацкія вярхі Польшчы і ВКЛ. Унія дазваляла ім свабодна набываць маёнткі, выбіраць месца жыхарства. Прагнае да чужых зямель магнацтва Польшчы рынулася ў ВКЛ. Пачалася паланізацыя беларускіх зямель. Пагрозу адчулі. У Статуце ВКЛ 1588 года палякам і іншым чужынцам забаранялася займаць дзяржаўныя пасады і набываць землі ў княстве. Заняволенне беларусаў, украінцаў, якія тады атаясамліваліся з усімі рускімі, падтрымалі вышэйшыя іерархі каталіцкай царквы. Пасланнік папы рымскага на мірных перагаворах 1582 года польскага караля і вялікага князя Літоўскага Стэфана Баторыя і Івана Грознага Антоній Пасевін раіў ватыканскаму святому айцу Кліменту VIII "паступова схіляць рускіх у каталіцкую веру, дазволіўшы ім прытрымлівацца сваіх абрадаў і набажэнства, а ў далейшым пераканаць ужо іх прыняць абраднасць рымскай царквы".

Папа блаславіў каталіцкую агрэсію на Беларусі, падтрымаў падпарадкаванне праваслаўнай царквы Рэчы Паспалітай ватыканскаму прастолу. Пасля прыняцця ў 1596 годзе Брэсцкай уніі яна была пераўтворана ў грэка-каталіцкую (уніяцкую) царкву. Разам з іншымі захадамі супраць ВКЛ Польшча дасягнула таго, што беларуская мова цалкам была выцеснена з дзяржаўнага ўжытку і школьнага навучання. Яна захавалася толькі ў побыце, фальклоры простых вясковых людзей, дробнай шляхты і рамеснікаў.

Большая частка беларускай шляхты падтрымала унію і вяршэнства папы над праваслаўнай царквой. І толькі параўнаўча невялікая частка магнацтва, у тым ліку Сцяпан і Лаўрэн Зізаній, Лявон Карповіч, Язэп Бабрыковіч, Сільвестр Косаў і іншыя на чале з князем Канстанцінам Астрожскім не адступілі ад рэлігіі продкаў, не захацелі адмовіцца ад духоўнай спадчыны, звычаяў, культуры сваіх продкаў і аказалі разам з шырокімі слаямі простага люду рашучае супраціўленне наступленню каталіцызму ў беларускіх землях. Яны разглядалі унію ў якасці моста, што стварылі папісты для прымусовага акаталічвання праваслаўных, процідзейнічалі закрыццю праваслаўных храмаў, паланізацыі і праследаванням свяшчэннікаў. Але націск і ўплыў свецкіх улад на насельніцтва былі даволі моцнымі, у выніку чаго грэка-каталіцкая (уніяцкая) царква замацавалася ў заходняй частцы ВКЛ.

Ва ўсходняй жа частцы княства разгарэлася сапраўднае паўстанне супраць намераў папы скасаваць праваслаўе ў Беларусі, умацаваць уладу Ватыкана і каталіцызму.

Папскі нунцый у Польшчы паведамляў: "Не паддаецца апісанню, наколькі рускі народ ненавідзіць рымскіх католікаў. Гэта нянавісць даходзіць да такой ступені, што, убачыўшы рымска-каталіцкага ксяндза, яны плююць на зямлю ад жудасці і агіды".

Кароль Сігізмунд III не жадае звяртаць на гэта ўвагі, дае дазвол полацкаму уніяцкаму архіепіскапу Іасафату Кунцэвічу перавадзіць праваслаўных вернікаў ва уніятаў прымусам. У адказ на такія непрадказальныя дзеянні праваслаўныя вернікі забілі Кунцэвіча. І хоць прыхільнік каталіцтва канцлер Леў Сапега прыгаварыў 98 удзельнікаў паўстання да пакарання смерцю і горад быў пазбаўлены раней набытых прывілей, вернікі ўсе ж не скарыліся.

Уключыўшы ВКЛ у арбіту сваёй геапалітычнай стратэгіі, Польшча зрабіла яго заложніцай інтарэсаў правячых феадальных вярхоў, прадстаўнікі якіх праспалі нараджэнне новай прагрэсіўнай сілы грамадства — буржуазіі. Ім заміналі перажыткі "залатога веку", за якія з адчайнасцю тапельца трымаліся Сапегі, Панятоўскія, Чартарыйскія, Вішнявецкія і іншыя вяльможныя магнаты адыходзячай Рэчы Паспалітай. Але і пасля трох падзелаў некалі магутнай дзяржавы, калі значная частка зямель ВКЛ на радасць расійскаму царызму нарэшце далучылася да сваёй гістарычнай прарадзімы, прыналежнасць адабраных беларускіх тэрыторый працягвала турбаваць свецкія і рэлігійныя ўлады Польшчы. Апошняя ні на адно імгненне не пагадзілася з падзелам і лічыла беларускія землі сваімі. Зрабіўшы ў пачатку XIX стагоддзя стаўку на Напалеона і дабіўшыся ад яго аднаўлення, няхай сабе і штучна-аперэтачнага ВКЛ, польскія дзяржаўныя і клерыкальныя колы Польшчы праяўлялі турботы не аб тым, каб надаць княству колішнюю веліч і магутнасць, а імкнуліся як мага мацней упрэгчы Беларусь у сваю разладжаную калясніцу, на якой

КУР'ЕР "ЧЗ"

Не кахайце іншаземцаў...

Масквіч закахаўся ў мінчанку. Беларусачка адказала ўзаемнасцю. Узялася закаханая пара за белыя ручкі — і ў загс. А ім: нельга, іншаземцы так проста ў нас не бяруць шлюб.

Так, беларусы, рускія, як зрэшты, і ўкраінцы, хоць яны і славяне, цяпер грамадзяне розных дзяржаў. Таму, растлумачылі ў Міністэрстве юстыцыі Беларусі, падпадаюць пад новы парадак рэгістрацыі шлюбу. Пры падачы заявы ім неабходна прад'яўляць замежны пашпарт, зарэгістраваны ў органах унутраных спраў. Калі іншаземец заморскі, то патрабуецца пераклад тэксту, дакладнасць якога абавязкова трэба засведчыць у консульстве або пасольстве, Міністэрстве замежных спраў або хоць бы ў натарыуса.

І гэта яшчэ не ўвесь цярністы шлях, праз які павінны прайсці маладыя. Патрэбна даведка. Ды не простая, а выдадзеная кампетэнтным дзяржаўным органам або консульствам (пасольствам) дзяржавы, падданым якой з'яўляешся, што на роднай зямлі ў шлюбе не знаходзішся.

Пашанцавала, можна сказаць, узбекам і казахам. Ім шлях адкрыты дзякуючы канвенцыі аб прававой дапамозе і прававых адносінах па грамадзянскіх, сямейных і крымінальных справах, заключанай у рамках СНД, удзельнікамі якой пакуль што з'яўляюцца тры дзяржавы — Беларусь, Казахстан і Узбекістан.

БЕЛІНФАРМ.

Новыя імёны новай Усходняй Еўропы

У Наваполацку прайшла канферэнцыя "Альтэрнатыўная літаратура. Паасобныя намаганні да агульнай мэты. Новыя імёны новай Усходняй Еўропы".

Канферэнцыю ладзілі Таварыства вольных літаратараў і Фонд Сораса — Беларусь.

Як пазначыў у сваім выступленні прадстаўнік фонду Алесь Анціпенка, мэта канферэнцыі — пашырэнне культурнай прасторы, калі "мяняецца культурная матрыца жыцця, разбураюцца стэрэатыпы і трэба не толькі вызначыць альтэрнатыву мінуламу, але і выявіць новыя магчымасці ў будучым".

На сустрэчы працавалі дэлегацыі з Гродна, Мінска, Масквы, Санкт-Пецярбурга, Смаленска, Харкава і іншых гарадоў краін СНД.

У дакладах разглядаліся праблемы кантактаў паміж рознымі літаратурнымі суполкамі, эстэтычныя, агульнакультуралагічныя. На думку старшыні міжнароднага творчага аб'яднання "Кэпнас" Аляксандра Голубева канферэнцыі такога кшталту ў Расіі ўдаецца правесці не часцей як раз на год—два.

Актыўныя дыскусіі выклікалі даклады, прысвечаныя новаму літаратурнаму накірунку — транслагізму, паведамленні Сяргея Мінскевіча і Алеся Туровіча (Мінск, літаратурнае аб'яднанне пры рэспубліканскім тэатры "Вольная сцэна"— Табала-S-ТЭТ).

Сярод вынікаў канферэнцыі была ўсвядомлена неабходнасць замацавання выяўленых кантактаў. Можна з поўнай адказнасцю казаць пра тое, што на тэрыторыі былога СССР з'явіўся новы моцны культурны цэнтр — Полацк, — які, як пажартаваў адзін з журналістаў, стаў духоўным адпаведнікам Белавежскай пушчы.

Т.М.

Юбілей не толькі ў вагонаў

Маладзечанскія чыгуначнікі ўрачыста адзначылі пяцідзесяцігадовы юбілей свайго вагоннага дэпо.

Нягледзячы на эканамічныя цяжкасці, адміністрацыя чыгункі знайшла магчымасць узнагародзіць грашовымі прэміямі тых, хто добра працуе. У клубе чыгуначнікаў была наладжана святочная вечарына.

Мікола КАПЫЛОВІЧ.

Будавалі. А што?

Яшчэ вясной было прыпынена ў вёсцы Рымдзюны, што ў Астравецкім раёне, будаўніцтва літоўскага нацыянальна–асветніцкага цэнтра. Прычына даволі банальная — да гэтага часу не вызначаны статус цэнтра. Нават міжурадавая камісія, што была створана на ўзроўні міністэрстваў замежных спраў Літвы і Беларусі, не змагла прыняць рашэнне па будаўніцтву.

Пакуль жа па рашэнню Астравецкага выканкама на аб'екце будзе праведзена кансервацыя, каб прадухіліць ад разбурэння ўжо пабудаванае.

Мар'ян ВЯНГРОЎСКІ.

Праважаюць усёй грамадою

150 тысяч рублёў выдаткаваў Мастоўскі рай–выканкам на правядзенне ў мясцовым Палацы культуры свята провадаў хлопцаў у беларускае войска.

Былі запрошаны ўсе 100 прызыўнікоў восені-94 у раёне.

Юрый АЛЯКСЕЕЎ.

БУДЗЕМ ЗДАРОВЫЯ

Выратаванне прыходзіць праз далоні

Умелыя рукі Леаніда Сянько вяртаюць здароўе тым, хто страціў надзею

Медыцынская статыстыка сведчыць, што апошнім часам праблемай стагоддзя сталі немачы, звязаныя з захворваннямі пазваночніка. Ад боляў у паясніцы і спіне пакутуе амаль палова насельніцтва планеты. А калі ўзяць узрост 50-60 гадоў, дык усе 80 працэнтаў. Дыскагенныя радыкуліты, астэахандрозы надоўга ўкладваюць чалавека ў ложак, прычым у самым працаздольным узросце.

Навуковая медыцына аб'явіла хваробе вайну. І ўжо ёсць перамогі на гэтым фронце. Група беларускіх прафесіяналаў у галіне неўралогіі з інстытута нейрахірургіі вылучана на атрыманне Дзяржаўнай прэміі рэспублікі за цыкл работ, прысвечаных лячэнню менавіта такіх захворванняў. Унікальныя, між іншым, у гэтай навуковай працы хірургічныя методыкі лячэння. Аднак да хірургаў чалавек, як правіла, звяртаецца ў самым крайнім выпадку. І да апошняга спадзяецца паправіць сваё здароўе пры дапамозе нейкіх іншых метадаў, не звязаных з пранікненнем унутр арганізма. "Дыскагеннікам" і "астэахандрознікам" гэта прага патрапіць да лекара-цудатворцы ўласціва таксама. Экстрасенсы, шаптухі, знахары, магі, мяркуючы па аб'явах у друку, ахвотна прапануюць свае паслугі ад пакут. Але вось думка, якой прытрымліваецца таксама спецыяліст нетрадыцыйнай медыцыны Леанід Сянько: "Барані Божа трапіць у рукі "спецыяліста", што пачынае круціць, ламаць пацыента, стукаць па спіне, не маючы ўяўлення аб прычынах узнікнення болю". Сапраўды існуе шмат захворванняў пазваночніка, якія не звязаны з дыскагенным радыкулітам, але даюць менавіта яго сімптомы.

Сам Леанід Цімафеевіч Сянько спецыялізуецца на мануальнай тэрапіі. Працей кажучы, у аснове яго метадаў — лячэнне хвароб пры дапамозе ўздзеяння рукамі на пэўныя кропкі арганізма для выпраўлення анамалій апорна-рухальнага апарату. Цікавасць да мануальнай тэрапіі прыйшла 10 гадоў таму, калі сам пакутаваў ад радыкуліту. Маючы фельчарскую адукацыю, Леанід Сянько паспяхова і хутка асвоіў "работу" з тымі кропкамі, пад уплывам якіх знаходзіцца стрыжань нашага жыцця — пазваночнік. Зараз Л.Сянько ўдала спраўляецца з рознымі формамі радыкуліту, астэахандрозамі.

Трэці год ён практыкуе ў Беларусі. І яшчэ не так даўно планаваў стварыць у нас свой цэнтр мануальнай тэрапіі. Дагэтуль падобная медыцынская ўстанова, дзе практыкаваў Леанід Цімафеевіч, існавала ў Чаркасах. І хворыя з той жа Беларусі маглі без асаблівых складанасцей атрымаць дапамогу ў суседняй рэспубліцы. Пасля развалу Саюза і ўтварэння СНД граніцы, мытні, розныя грашовыя адзінкі і г.д. сталі бар'ерам, які ўжо цяжка было ўзяць пацыентам. І тады нарадзілася ідэя размясціць цэнтр у Мінску. Аднак праект дагэтуль не рэалізаваны. Ніхто не хоча займацца яго фінансаваннем. Камерцыйным структурам гэта нецікава, а дзяржаве-жабраку непатрэбна. Вось і даводзіцца выдатнаму спецыялісту, чалавеку, які ў літаральным сэнсе паставіў на ногі дзесяткі хворых людзей, туліцца на прыватнай кватэры і ў ёй жа весці прыём хворых. І нават у гэтых умовах вынікі лячэння Леаніда Сянько ўражваюць. Прыкладна 80 працэнтаў яго пацыентаў вылдараўліваюць. Працягласць лячэння для кожнага — свая — гэта вельмі індывідуальна. Камусьці можна дапамагчы за тыдзень, а хтосьці ходзіць на прыём і па некалькі месяцаў. Але вось што важна. У адрозненне ад іншых спецыялістаў, Л.Сянько бярэ плату не за кожны сеанс, а за поўны курс лячэння. Для яго важныя вынікі лячэння, а не спосаб, які б дапамог выцягнуць з хворага пабольш грошай. Прычым, любы з пацыентаў можа бясплатна на працягу года звяртацца да Леаніда Цімафеевіча, калі хвароба зноў напомніць аб сабе. Тым жа, каму лячэнне не дапамагло (а для гэтага можа быць шмат індывідуальных прычын), грошы вяртаюцца.

Калі спытаць у Леаніда Сянько, хто быў яго настаўнікам, ён адкажа, што сваю методыку распрацаваў сам. І гэта сапраўды так. Менавіта пастаяннае ўдасканальванне яе — сведчанне таго. Вось яшчэ не так даўно ён лічыў, што пры грыжы дыска (складаная форма радыкуліту) мануальная тэрапія бяссільная, а цяпер бярэцца за лячэнне людзей з такой хваробай. І гэта пры тым, што гэтыя людзі па некалькі гадоў знаходзіліся на інвалідкай групе, прайшлі шматлікія бальніцы і санаторыі, лячыліся ў сур'ёзных спецыялістаў.

Пры гэтым захворванні, гаворачы на прафесійнай мове, адбываецца разбурэнне студзяністага ядра ўнутры пазваночнага дыска і змяшчэнне яго ў бок спіннамазгавога канала. Грыжа дыска разглядаецца як вынік гэтага працэсу. Пераважная думка спецыялістаў — пры грыжы дыска нельга абысціся без хірургічнага ўмяшання. А Леанід Сянько лічыць інакш:

— На мой погляд, радыкальныя метады мэтазгодныя толькі пры асаблівых формах гэтых захворванняў, калі не дапамагае мануальная тэрапія. Практыка ж паказвае: магчымасці апошняй велізарныя. Да прыкладу, медыкаментознае лячэнне, іголкаўколванне пры дыскагенным радыкуліце даюць толькі часовы эфект, адцягваюць на нейкі час следства, пакідаючы прычыну. Аператыўнае ўмяшанне ўжо само па сабе — крайняя мера. Нярэдка яно выклікае ўскладненні, больш таго, праз год магчымы рэцыдыў захворвання. Метад жа мануальнай тэрапіі эфектыўны, дапамагае дабрацца да прычыны, а галоўнае, ён найбольш бясшкодны.

Такім чынам, сёння да выратаваных Леанідам Сянько ад цяжкай немачы дадаліся хворыя, якія даўно страцілі надзею на папраўку, а цяпер трывала стаяць на нагах. Ёсць медыцынскае пацвярджэнне таго, што ён вылечыў хворых на грыжу дыска пазваночніка пры дапамозе мануальнай тэрапіі.

Хваробы пазваночніка, што зараз усё больш актыўна "заяўляюць" аб сабе на планеце, могуць без цырымоніі прыйсці да кожнага з нас. А таму дапамога такога ўмелага спецыяліста па мануальнай тэрапіі як Леанід Цімафеевіч Сянько, будзе вельмі дарэчы. З ім можна звязацца па тэлефоне ў Мінску: 41-20-48.

Вольга ШАЎКО.

ЛІТАРАТУРНЫ КАЛЯНДАР

Фота Сяргея БРУШКО.

4. Нядзеля.

35 гадоў з дня адкрыцця (1959) Літаратурнага музея Я.Коласа ў Мінску.

5. Панядзелак.

80 гадоў з дня нараджэння Р.В.Нехая (1914-1991), беларускага пісьменніка.

10. Субота.

МІЖНАРОДНЫ ДЗЕНЬ ПРАВОЎ ЧАЛАВЕКА.

12. Панядзелак.

1924, снежань — 1935, чэрвень. У Вільні Беларускі студэнцкі саюз выдаваў часопіс "Студэнцкая думка".

70 гадоў з дня нараджэння (1924) Н.Е.Пашкевіча, беларускага крытыка і літаратуразнаўца.

21. Серада.

60 гадоў з дня нараджэння (1934) І.Г.Чыгрынава, беларускага пісьменніка.

24. Субота.

90 гадоў з дня нараджэння Алеся Дудара (сапр. А.А.Дайлідовіч; 1904—1946), беларускага паэта.

25 снежня — 90 гадоў з дня нараджэння Т.П.Сцяшковіч (1904—1986), беларускага мовазнаўца.

25. Нядзеля.

НАРАДЖЭННЕ ХРЫСТОВА (каталіцкія Каляды).

26. Панядзелак.

25 снежня споўнілася 150 гадоў з дня нараджэння В.І.Талаша (1844-1946), удзельніка партызанскага руху на Беларусі ў грамадзянскую і Вялікую Айчынную войны, народнага героя.

З жыццяпісу дзеда Талаша

— Я некалі не паверыў, што Талаш раскідаў пяцёх легіянераў, вырваўся ад іх і ўцёк. Думаю, прыманьвае стары. І напісаў у аповесці, што легіянераў было тры. Аж завальваецца да мяне ў акадэмію дужы дзед і кажа: "Гэта ты Колас?" — "Я". "Дык што гэта ты пра мяне набрахаў? Хіба я ад трох палякаў уцякаў, га?"

М.Лужанін "Колас расказвае пра сябе".

* * *

У 1943 годзе скульптар Заір Азгур ляпіў у сваёй майстэрні партрэт Васіля Ісакавіча. Зайшла гаворка пра Якуба Коласа.

— Ведаю я яго! — сказаў Талаш. — А як жа? Гэта ён пра мяне кніжку напісаў. Таму яго зараз усе і ведаюць.

* * *

Дзед Талаш вельмі любіў радыё. Асабліва яму падабалася слухаць перадачы, якія вёў Уладзімір Юрэвіч, малады тады дыктар.

Аднаго разу, калі Талашу надарылася быць у Мінску, ён загадаў: "Клічце таго, хто ўсё ведае, з ранку да вечара гамоніць..."

* * *

У 1939 годзе Беларускі тэатр оперы і балета рыхтаваў оперу "У пушчах Палесся" паводле славутай аповесці "Дрыгва". Мастаку С.Нікалаеву ніяк не "давалася" адна сцэна — у партызанскім лесе. На рэпетыцыю неяк завітаў разам з Якубам Коласам і дзед Талаш. Паказалі малюнкі госцю.

— А вось тут, на палянцы, у нас ляжаў вялізны дуб. Не памятаю, ці ссеклі яго, ці маланкай скасіла... На ім любілі мае хлопцы пасядзець пакурыць.

Сам таго не ведаючы, дзед Талаш падказаў мастаку вырашэнне той сцэны, над якой ён гэтак пакутліва біўся.

Публікацыю падрыхтаваў Іван Курбека.

27. Аўторак.

75 гадоў з дня нараджэння (1919—1993 гг.) Г.К.Макаравай, народнай артысткі Беларусі.

30. Пятніца.

90 гадоў з дня нараджэння З.М.Аксельрода (1904-1914), яўрэйскага паэта, перакладчыка з беларускай мовы, ураджэнца Беларусі.

31 снежня — 140 гадоў з дня нараджэння П.У.Уладзімірава (1854-1902), рускага гісторыка літаратуры, даследчыка жыцця і дзейнасці Ф.Скарыны.

31. Субота.

З НАДЫХОДЗЯЧЫМ НОВЫМ ГОДАМ!

Каляндар "Родны край" 1994 г.

з гісторыі Беларусі

КАРТА ПОЛЬШЧЫ

марылі з трыумфам вярнуцца ў назаўсёды страчаны залаты век. І тыя паўстанні, што запальвала генетычна зарыентаваная на Польшчу шляхта, былі надзвычай далёкімі ад клопатаў пра родны беларускі край. Ёй мроілася Польшча з Беларуссю ў яе складзе. І гэта зразумела: большасць памешчыкаў Беларусі ў канцы XVIII стагоддзя, звыш 90 працэнтаў якіх з'яўляліся каталікамі, лічылі сябе палякамі. Апалячаная, акаталічаная шляхта не ўспрымала царскую Расію, яна лічыла сваёй айчынай Польшчу, атаясамліваючы з палякамі і беларусаў. Простыя ж людзі, што захавалі сваю этнічную свядомасць, блізкую да рускай мову, рэлігійныя звычаі і традыцыі, не дужа паддаваліся на паўстанскія заклікі кампрадораў, не давяралі і напалеонаўскім абяцанкам.

У 1866 г. у справаздачах обер-пракурора Святога Сінода адзначалася, што ў Літоўскай епархіі з каталіцтва ў праваслаўную веру перайшоў Аляксандр Друцкі-Любецкі, нашчадак князя Паўла Друцкага-Любецкага, заснавальніка Луцкага брацтва, якое ставіла мэтай ратаваць праваслаўную веру ад каталіцтва і уніяцтва. Сваё рашэнне малады князь выказаў на старонках "Виленского вестника": "Углядваючыся ў палітычнае становішча, я бачу з аднаго боку магутную Расію з мільённым брацкім народам і царом-пераўтваральнікам і сейбітам дабра на сваёй зямлі, з другога — Польшчу, чужую нам, заходнерусам і ліцвінам, з сярэдневяковым каталіцызмам... Што нам дала Польшча? Гады непарадкаў, галечу, анархію, заняпад навук і забыццё нашай народнасці. Мова, вера, звычкі нашых продкаў — усё заменена паланізмам і каталіцызмам, якія не далі ні шчасця ў мінулым, ні залогу на лепшае ў будучым".

Экспансія Польшчы на ўсход ажыццяўлялася і пасля прадастаўлення ёй савецкім урадам "права на незалежнасць і адзінства", хоць да гэтага дзяржавы Еўропы нават думаць баяліся пра аднаўленне Польшчы. Польшча адразу ж распачала барацьбу за аднаўленне "вялікай польскай дзяржавы". Карыстаючыся слабасцю савецкай улады, Польшча ў пачатку лютага 1919 г. захапіла Брэст, Ваўкавыск, у сакавіку — Слонім, Пінск, у красавіку — Ліду і Вільню, у чэрвені — Маладзечна, у жніўні — Мінск, у верасні — Барысаў. Юзаф Пілсудскі прыкрываў сапраўдныя намеры Польшчы фальшывым разважаннямі аб федэрацыі. Савет Міністраў Польшчы 8 сакавіка 1920 года пастанавіў: "...Належыць адмовіцца ад планаў стварэння Беларускай дзяржавы, саюзнай з Польшчай, затое трэба зрабіць беларусам уступкі ў галіне самакіравання культуры на тэрыторыі Мінскай акругі і на іншых набытых тэрыторыях, што ляжаць на ўсход ад яе. Гродзеншчына і Віленшчына будуць уключаны ў склад Польшчы без усялякіх уступак беларусам (нязначныя выключэнні могуць скласці толькі асобныя паветы гэтых зямель)".

Прадстаўнікі інкарпарацыйных поглядаў лічылі неабходным проста далучыць Беларусь як сваю колішнюю тэрыторыю. І тое і другое цалкам падзялялася прыхільнікамі Вялікай Польшчы. Але беларусы не спакусіліся дабрадзействам сваіх колішніх суайчыннікаў. Вядомы дзеяч беларускага нацыянальнага руху, ваенны міністр урада БНР К.Б.Езавітаў пісаў у кнізе "Беларусы і палякі. Дакументы і факты з гісторыі акупацыі Беларусі палякамі ў 1918 і 1919 гадах" (Коўна, выдавецтва Ф.Скарыны, 1919, С. 14): "Ясна, што ніводзін беларус, які разумее свае дзеянні, не згодны будзе на "зліццё" з Польшчай, бо гэтае зліццё ці унія, будзе для беларусаў вечным рабствам. Сялянска-дэмакратычны народ не павінен свядома садзіць сабе на шыю паразітаў.

І пераважная большасць беларускага народа і інтэлігенцыі гэта выдатна ўсведамляе і ніколі не пойдзе на сумесную "працу" з палякамі".

Ваенныя дзеянні палякаў у Беларусі ў 1919—1920 гадах, калі інтэрвенты пагардліва і жорстка абыходзіліся з "хлопамі", пацвердзілі словы Езавітава.

Беларусы мелі магчымасць на сваёй скуры паспытаць "прысмакаў" польскіх улад і каталіцкіх святароў у час часовага знаходжання Заходняй Беларусі ў складзе Польшчы. Калі за перыяд інтэрвенцыі Польшчы ў Беларусі (1920 г.) палякі знішчылі маёмасці і ўчынілі разбурэнняў больш як на 52 мільёны рублёў у залатой даваеннай валюце, то ў "адзінай дзяржаве" Заходняя Беларусь расплачвалася крывёю, салёным потам і горкімі слязамі.

У 1932 годзе сяляне вёскі Асташына Навагрудскага раёна не змаглі ўнесці плату за зямлю. У галечы жылі. Вычарпаўшы ўсялякае цярпенне ўзнялі паўстанне. Звыш тысячы асташынцаў і яшчэ восем вёсак выказалі рашучы пратэст супраць свайго нялёгкага становішча. Польскія ўлады паслалі супраць сялян войскі, хоць патрабаванні вяскоўцаў былі справядлівыя. Паўстанне жорстка падавілі.

Пасля трох падзелаў Рэчы Паспалітай і ўз'яднання беларускіх зямель са сваёй гістарычнай радзімай Расіяй кіруючыя колы Польшчы захоўваюць і стагоддзямі песцяць разам з касцёлам у свайго народа паталагічную варожасць да ўсяго рускага. І ўсё таму, што Расія не дае "разгуляцца" польскім летуценням і інкарпарыраваць, далучыць Беларусь да сваёй дзяржавы. "Каб не Расія, пся крэў, беларусы даўно былі б пад Польшчай і забыліся б, што некалі зваліся беларусамі". Такія разважанні не новыя.

Уладары замежных манархій дзівяцца цярплівасці рускіх у адносінах да палякаў. Гэтак жа ўзважана, памяркоўна, удумліва ставяцца да сваіх заходніх суседзяў беларусы. Хоць і ў рускіх, і ў беларусаў да палякаў ёсць нямала такога, што вярэдзіць старыя раны, абуджае боль пакут і страт. Ну хоць бы той факт, што ў 1839 годзе намаганнямі руплівых каталіцкіх святароў жыхары Навагрудскага павета на 99,68 працэнта сталі рымска-каталікамі і уніятамі. Мінскага — на 93,13, Ігуменскага — на 83,25, Барысаўскага — на 72,03 працэнта.

Сёння карыстаючыся аслабленнем Расіі, а гэты шанц Польшча ўмела выкарыстоўваць спакон веку, і выхадам Беларусі са складу СССР, Польшча зноў скіравала свой погляд на ўсходнія землі. У 1988 годзе ў Беларусі дзейнічалі 124 касцёлы. Пераважная большасць з іх знаходзілася ў заходніх раёнах рэспублікі. На 1 мая 1994 года колькасць касцёлаў дасягнула 338. Апроч таго, у стане будаўніцтва знаходзіцца яшчэ 40 касцёлаў. І гэта невыпадкова: каталіцкая канфесія ставіць мэтай пашырыць свой уплыў на насельніцтва ўсёй Беларусі. "Слугі" Хрыстовы, якія дзейнічаюць з імпэтам, патрабуюць ад свецкіх улад вяртання і адкрыцця новых храмаў. Іншым разам святары мясцовых каталіцкіх абшчын не грэбуюць нават пагрозамі, падштурхоўваннем на сілавыя метады ўздзеяння вернікаў. Такое процістаянне існуе ў Навагрудку Гродзенскай вобласці, дзе прадстаўнікі каталіцкай канфесіі адмаўляюцца весці канструктыўны дыялог з мясцовай уладай, пагражаючы выкінуць з храма, дзе размяшчаецца філіял абласнога архіва, захоўваемыя там дакументы, калі ім не вернуць былое памяшканне касцёла.

Каталіцкая канфесія — адна з магутнейшых і аўтарытэтных. Яна аб'ядноўвае звыш 950 мільёнаў вернікаў амаль з усіх краін свету. Больш за 600 гадоў рэлігійна, палітычна, культурна яна панавала на ўкраінскіх, і не менш таго на беларускіх землях, але ў цяперашніх умовах суверэннасці Беларусі дзейнічаць з пазіцыі сілы проста нецывілізавана, бо гэта нагадвае метады пастаўкі лжэдзмітрыеў у Расію з відавочнымі мэтамі. Здаецца, каб наш Вітаўт паспеў каранавацца і каб гэтаму не перашкодзіў польскі кароль, то і ў Беларусі каталіцкія ксяндзы і іх хаўруснікі знайшлі б каго-небудзь яму ў сыны-нашчадкі, хоць іх у Вітаўта не было, каб вылучыць на ролю самазванца. Чаго ні зробіш дзеля магутных нашага свету!

Пакуль Беларусь разважала, як ёй быць без Расіі, Польшча дзейнічала. У пасляперабудовачнай рэспубліцы зарганізаваўся Саюз палякаў, аб'яднаўшы звыш 360 тысяч прыхільнікаў, з кастрычніка 1993 года існуе партыя Польскае дэмакратычнае аб'яднанне, якія ўладкоўваюцца, пачынаюць дзейнічаць. Так, Баранавіцкі саюз палякаў спачатку зняў пакойчык ва ўтульным асабняку, дзе размяшчалася мясцовая бібліятэка. З цягам часу завалодаў усім будынкам, выцесніўшы бібліятэку. Зроблена ўсё без шуму і тлуму, у вядомых традыцыях езуіцкага ордэна. Усё смялей дзейнічаюць польскія прадпрымальнікі, у Мінску пачаў працаваць прыватны камерцыйны універсітэт. Польшча бярэ на сябе цяжар падрыхтоўкі ў сваіх вышэйшых навучальных установах нашых кадраў, ствараюцца культурна-асветныя і рэлігійныя цэнтры. Ксяндзы ўзяліся за вывучэнне беларускай мовы і дзенідзе на ёй правяць імшу, хоць сваіх вернікаў атаясамліваюць з палякамі. Польскія палітыкі ўмацоўваюць сувязі з паўночна-заходнім блокам НАТО, баючыся ў той жа час, каб хаця не прынялі туды Расію, прагна жадаючы, але беспаспяхова, вырвацца з яе ўплыву. Адказныя чыноўнікі ўрада хацелі б, каб дыстанцыравалася ад вялікага ўсходняга суседа і Беларусь. Але парады і крытычныя заўвагі носяць суб'ектыўны характар і не ўлічваюць геапалітычнага і эканамічнага фактараў, якімі кіруецца ў сваёй дыпламатыі Беларусь, і натуральна мяжуюць з умяшаннем у чужыя справы.

У адпаведнасці з праводзімай у рэспубліцы нацыянальнай палітыкай, беларускія палякі займелі магчымасць адкрываць, будаваць свае школы, дзіцячыя дашкольныя ўстановы. Ужо сёння на Гродзеншчыне звыш 11 тысяч школьнікаў вывучаюць польскую мову. У самім жа Гродна яна выкладаецца ў 10-ці класах як і іншыя прадметы, яшчэ ў дзесяці класах выкладанне наогул польскамоўнае. Увогуле тут вучыцца каля 180-ці школьнікаў. Тут плануецца таксама пабудаваць школу на 640 вучняў, дзіцячы садок на 70 дашкалят, інтэрнат для юных талентаў. І, вядома, сугучна з сучаснасцю — недалёка — касцёл. Усе выдаткі бярэ на сябе Польшча. А далейшае — гэта ўжо задачка з дзвюма невядомымі. Спачатку культурна-нацыянальная аўтаномія, тэрытарыяльная незалежнасць, ці адміністрацыйная аўтаномія, а там і далучэнне па "патрабаванню" большасці польскага насельніцтва аўтаномнай адзінкі да Польшчы.

Такія мроі надзвычай небяспечныя для Беларусі, а, у рэшце рэшт і для палякаў. Дзіўная рэч, падумалася мне. На працягу многіх гадоў Польшча ніяк не магла пабудаваць у Гайнаўцы, што на Беласточчыне, для беларусаў Польшчы нацыянальна-культурны цэнтр. А тут будуе ў самой Беларусі вялікую школу, цэлы комплекс польскай дыяспары. Нешта тут не так. Газета "Ніва" расказвае сваім чытачам, што зноў-такі на Беласточчыне, у Грабарцы спалілі праваслаўную царкву, у заняпадзе знаходзіцца беларускі ліцэй. Змяншаюцца датацыі дзяржавы на культурна-асветную працу сярод беларусаў. Калі ў 1983 годзе ўрад Польшчы выдаткаваў на гэтыя патрэбы 16 мільярдаў злотых, то сёлета толькі дзесяць. Як распавядае рэдактар усё той жа "Нівы", дзяцей вучаць таму, што "Польшча — гэта дзяржава ад мажа і да мажа, а Беларусь — яе ўсходнія крэсы". У 70-я гады ў Польшчы прапагандавалася ідэя адзінай дзяржавы, без нацыянальнага падзелу. Мелі месца і іншыя дыскрымінацыйныя захады ў адносінах да беларусаў. Як распавядаў у друку наш зямляк касманаўт Уладзімір Кавалёнак, ён бачыў на старонках польскага часопіса карту, на якой частка Беларусі пазначана як польская тэрыторыя, а граніцы рэспублікі адсунуты на ўсход. І можна цвёрда сказаць, што вынікам гэтых захадаў з'явілася тое, што колькасць дзяцей у беларускіх школах Беласточчыны скарацілася з 13 тысяч да 3 тысяч.

Ці не таму з недаверам ставяцца да захадаў функцыянераў з Саюза палякаў Беларусі нашы так званыя палякі, а па сутнасці беларусы, толькі запісаныя палякамі па розных прычынах, у тым ліку паводле сямейнай традыцыі бацькоў, акаталічаных, апалячаных у пэўных абставінах нашай шматпакутнай гісторыі. Яны не хочуць аддаваць сваіх дзяцей у польскія школы, хоць прыхільнікі Саюза палякаў не шкадуюць намаганняў, каб зрушыць справу: ходзяць па кватэрах, расказваюць аб польскіх школах у сродках масавай інфармацыі — безвынікова. Пра тое, што нашы палякі — гэта такія ж беларусы, як і мы ўсе, сведчаць лічбы: 87 працэнтаў палякаў, што пражываюць у Беларусі, польскую мову не лічаць роднай. Нарадзіўшыся ў Беларусі, 64 працэнты з іх лічаць роднай беларускую мову, 23 працэнты — рускую. І тым не менш пішуцца палякамі.

Не карыстаюцца ўвагай у беларускіх палякаў і польскамоўныя выданні. Газету "Глос над Нёмнам" (дарэчы, орган Саюза палякаў Беларусі) выпісваюць не больш як 800 грамадзян Гродна. Спробы выкарыстаць для павелічэння падпіскі касцёл жаданых вынікаў не далі. Сёння колькасць падпісчыкаў на газету зменшылася да сямі тысяч.

Імкненне, такім чынам, да пашырэння сваёй прысутнасці ў Беларусі, "ціхага" вяртання Польшчы сутыкаюцца з моцным супраціўленнем беларусаў. Гэта, думаецца, вымушае найбольш экспансіўных з палякаў задумацца.

У пачатку XVII стагоддзя, у смутныя гады рускія мужыкі, якім надакучылі бясконцыя войны з Польшчай і хацелася ўз'яднацца ў адзіную дзяржаву, гаварылі між сабой: "Сыдземся разам і выберам сабе цара". Не атрымалася... Гісторыя паказала, што гэтага не магло атрымацца і не атрымаецца ніколі. І нам, і палякам лепш жыць асобна. Па-суседску, добразычліва, узаемадзейнічаючы на падставе жыццёвых інтарэсаў, сябруючы. Гэтаксама і з Расіяй. Сказаў жа мудра Ян Казімір Пашкевіч у 1621 годзе: "Польска квитней лациною, Литва квитней русчизною... ".

І яшчэ адна слушная думка. У 1797 годзе ў легіёне Яна Дамброўскага натхнёна і ўрачыста прагучалі словы песні Юзафа Выбіцкага "Ешчэ Польска не згінэла", якая запала ў сэрцы палякаў. У нас жа ўсё больш усведамляецца грамадствам не менш велічны заклік "Жыве Беларусь!" Няхай яны акрыляюць нашы народы, а тайныя змовы, інтрыгі і здрады хай парахнеюць на сметніку гісторыі.

Мікола КУЗНЯЦОЎ, доктар гістарычных навук.

■ 1, чацвер

Беларускае тэлебачанне

8.00. Навіны.
8.10. Пяць хвілін на жарты.
8.15. Дайджэст.
♦8.25. "Маё каханне, мой смутак".
8.55. "Крэда".
9.15. Урокі беларускай мовы.
♦9.30. "Добрыя намеры".
10.25. "Крок". "Пяць зорак".
* 11.25. Мультфільмы.
12.00. "Размовы ад Вовы".
12.30. "Бімбат". "Стоп-СНІД".
* 12.50. "Дыназаўрыкі".
♦13.25. "Джон Рос".
14.00. "Пасля 2000 года". Д/ф.
15.00. Іна Зубрыч. Канцэрт.
15.45. Вывучаем сваю гісторыю.
16.15. ТБ–школе. "Выразныя сродкі скульптуры".
16.40. "Бімбат".
17.00. Навіны.
17.10. Радавод.
17.45. У свеце навукі.
18.10. Навіны (Гродна).
18.25. Кантакт.
18.35. Навіны Бі-бі-сі.
19.10. Фестываль сучаснай харэаграфіі ў Віцебску.
19.40. Служба кантролю паведамляе.
19.55. "Крок". "Навуцілус".
20.15. "Коні мае залатыя...".
20.30. Калыханка.
21.00. Панарама.
21.40. Сустрэча са стваральнікамі фільма "Вітаўт".
22.00. На сесіі ВС Рэспублікі Беларусь. Пяць хвілін на жарты. "Добрыя намеры". Пад купалам Сусвету. "Крок". Стоп-кадр. Крымінальная хроніка. Дайджэст.

Канал "Астанкіна"

* 8.00. "Топа Джыджыа".
♦8.25. "Дзікая Роза".
9.00. У свеце жывёл.
* 9.40. "Рознакаляровы лес".
14.00. Сяло і рэформы.
14.15. Дазвольце прадставіцца.
14.25. Хроніка дзелавога жыцця.
14.35. Мой маленькі бізнес.
14.45. Тэлемагазін.
15.00. Мульцітролія.
15.30. На балі ў Папялушкі.
16.00. Тэт-а-тэт.
♦16.20. "Элен і хлопцы".
16.50. Свет сёння.
17.00. ...Да 16 і старэйшым.
17.30. Спявае ансамбль "Танок".
17.40. Дакументы і лёсы.
17.45, 20.30. Надвор'е.
18.00. Гадзіна пік.
♦18.25. "Дзікая Роза".
19.00. Джына Лолабрыджыда. Учора і сёння.
19.40. Добрай ночы, малышы!
20.40. Масква–Крэмль.
21.05. Лата "Мільён".
21.35. Футбол. Міжкантынентальны кубак. "Мілан" (Італія)–"Велес Сарсфілд" (Аргенціна).
23.30. На шахматнай Алімпіядзе.
23.35. Адкрыты фестываль неігравога кіно "Расія".
0.05. Прэс-экспрэс.

Канал "Расія"

7.30. Час дзелавых людзей.
8.00. Навіны Эл-бі-сі.
8.25. Непапулярная тэма.
8.40. Паехалі.
8.50. Момант ісціны.
♦9.45. "Санта-Барбара".
10.35. Тэлегазета.
10.40. Сялянскае пытанне.
11.05, 13.20. "Дзелавая Расія".
13.45. Выратаванне 911.
15.10. Рэпартажы з месцаў.
15.20. Студыя "Рост".
15.50. Там-там навіны.
16.05. Свята кожны дзень.
16.15. Новая лінія. "На шляху да рынку".
16.30. На Сусветнай шахматнай алімпіядзе.
17.00. "Не быць дыназаўрам".
17.15. Будні.
17.55. У свеце аўта- і матаспорту.
18.25. Свая гульня.
19.25. Падрабязнасці.
♦19.35. "Санта-Барбара".
20.30. Даміно Міхаіла Баярскага.
21.05. Надзвычайны канал.
22.20. Рака часу.
22.25. Аўтаімгненне.
22.30. Спартыўная карусель.
22.35. Шахматная ліхаманка.
22.50. Рускія ў Монтэ-Карла.
23.20. Г.Банщыкоў. "Шаман і Венера". Балет.

Санкт-Пецярбург

12.00, 14.30, 18.30, 21.30. Інфарм ТБ.
* 12.10. "Вяртанне дамавіка".
12.20, 14.45, 17.50, 19.05. Музычны момант.
12.25."Нямецкая хваля".
13.00. Хуткая дапамога.
♦13.30. "Глушак".
14.00. Урок нямецкай мовы.
14.15. Фільм-балет.
♦14.50. "Тугі вузел".
16.25. Чароўная лінія.
16.40. "Маналог у майстэрні". Д/ф.
17.05. Казка за казкай.
17.55. "Дэлакруа". Д/ф.
18.50. Спорт, спорт, спорт...
19.10. Вялікі фестываль.
♦19.25. "Утаймавальніца тыграў".
21.10. Тэлемагазін.
21.15. Тэлеслужба бяспекі.
21.45. Спартыўныя навіны.
21.55. Ваш стыль.
♦22.05. "Глушак".
22.35, 23.35. Тэлекампакт.

НТБ

* 17.00. Мультфільмы.
17.25. "Старонкі вайны. Гітлераўская раса паноў".
18.00, 21.00. Сёння.
18.35. Такое спартыўнае жыццё.
♦19.20. "Войны наркамафіі. Какаінавы картэль". Фільм 2-гі.
♦21.35. "Авіяпошта". 5-я серыя.
22.40. Часінка.
♦23.15. "Ой, вы, гусі".

8-ы канал

* 18.00. "Кругасветнае падарожжа Вілі Фога".
18.30. "Цені непазнанага". Д/ф.
♦19.05. "Марэна Клара".
20.05. БАНТ: "Рэпартаж".
20.15. Да ведама.
♦20.40. "Шанцы".
21.30. Студыя "БМ": "Квадракола".
♦21.50. "Сакрэтны ўказ імператара".

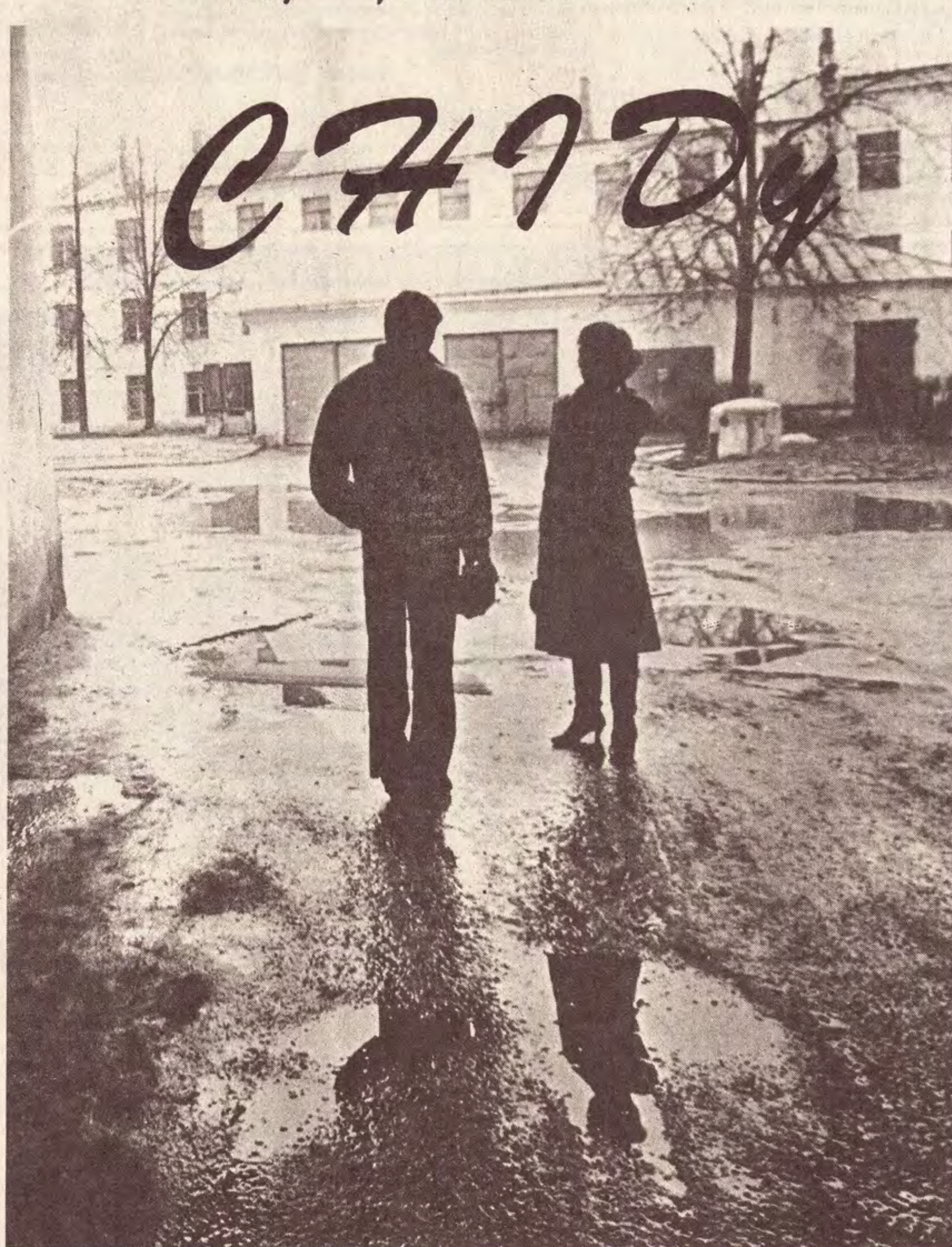
Сусветная арганізацыя аховы здароўя штогод 1 снежня праводзіць Сусветны дзень прафілактыкі СНІДу, які шырока адзначаецца ў большасці краін свету.

У сувязі з гэтым Рэспубліканскім цэнтрам прафілактыкі СНІДу сумесна з Міністэрствам культуры, а таксама шэрагам творчых калектываў у Беларусі традыцыйна праводзіцца дабрачынная акцыя "Дзеячы культуры і мастацтва супраць СНІДу".

Мэта акцыі — запэўніць, што праблема СНІДу не толькі медыцынская, праз культуру і мастацтва прабіцца да свядомасці кожнага.

Увесь свет ужо ўсвядоміў, што ў СНІДу няма "груп рызыкі" — групай рызыкі з'яўляецца ўсё чалавецтва.

1 снежня — Сусветны дзень прафілактыкі СНІДу

Па стану на 1.11.94 г. у Рэспубліцы Беларусь зарэгістраваны 104 выпадкі ВІЧ-інфекцыі, з іх 11 чалавек знаходзіцца ў стадыі СНІДу, 7 — памерлі.

74 чалавекі зарэгістраваны ў г.Мінску, у Гомельскай вобласці — 9, у Віцебскай — 8, у Магілёўскай — 7, у Брэсцкай і Мінскай абласцях — па 3 выпадкі. У Гродзенскай вобласці выпадкі ВІЧ-інфекцыі не зарэгістраваны .

Сярод ВІЧ-інфіцыраваных выяўлена 7 дзяцей ва ўзросце ад аднаго да 9 гадоў.

У Рэспубліцы Беларусь упершыню сярод краін былога Саюза былі выяўлены наркаманы — 8 чалавек. Але ў нас не зарэгістравана выпадкаў заражэння ў медыцынскіх установах.

Самая абаяльная і сексуальная

Паводле паведамленняў ААН, маладыя жанчыны асабліва схільныя да заражэння СНІДам.

Сексуальна актыўныя жанчыны маладзей за 20 гадоў і крыху старэйшыя інфіцыруюцца вірусам СНІДу значна часцей, чым жанчыны больш старэйшых узроставых груп ці маладыя мужчыны. Так сцвярджаюць даследаванні ААН.

Штодзённа ва ўсім свеце інфіцыруюцца каля 70 працэнтаў з 3000 жанчын. Каля 500 жанчын, якія штодзённа паміраюць ад гэтай хваробы, належаць да ўзроставай катэгорыі ад 15 да 25 гадоў.

Акрамя таго, у 1992 г. у ЗША інфіцыраванне ВІЧ праз гетэрасексуальныя кантакты стала самай сур'ёзнай прычынай захворвання СНІДам, адсунуўшы на другое месца скарыстанне адной і той жа іголкі некалькімі наркаманамі для ўнутранага ўвядзення наркотыкаў. "Нягледзячы на пагражальныя даныя аб успрымальнасці маладых жанчын да інфіцыравання ВІЧ, гэтай праблеме па-ранейшаму ўдзяляецца мала ўвагі ў міжнародным маштабе", — заявіла дырэктар Праграмы ААН па ВІЧ і яго развіццю Элізабэт Рэйд.

У дакладзе ААН таксама прыводзяцца фізіялагічныя і сацыяльныя фактары паводзін, якія ўплываюць на інфіцыраванне ВІЧ сярод маладых жанчын.

Адзін з іх — непадрыхтаванасць палавых органаў. З пачатку сталення і да 20-гадовага ўзросту сценкі жаночых унутраных органаў пакрыты тонкай валакністай плёнкай, якая слаба перашкаджае пранікненню віруса.

Акрамя таго, маладыя жанчыны часта з'яўляюцца ахвярамі згвалтаванняў і нявернасці мужа. Палавыя кантакты без узаемнасці, а таксама паспешлівыя і вельмі частыя сувязі могуць выклікаць унутраныя траўмы, што таксама павышае верагоднасць інфекцыі.

Паводле вынікаў даследаванняў, асноўнымі фактарамі інфіцыравання маладых жанчын з'яўляюцца сексуальная актыўнасць у раннім узросце і пастаянныя палавыя кантакты без засцерагальных сродкаў.

Нізкі працэнт прымянення прэзерватываў мужчынамі, а таксама нятздольнасць маладых жанчын настаяць на іх выкарыстанні значна павялічваюць колькасць інфіцыраваных.

Вучоныя заклікаюць да распрацоўкі стратэгіі, накіраванай на павелічэнне ўзросту, у якім жанчыны павінны пачынаць палавое жыццё, а таксама на выхаванне ў іх здольнасці кантраляваць сваю сексуальную актыўнасць.

"Пазначаныя" анёлы

Дзеці прыходзяць з... раю. Маленькія анёлы нясуць адтуль Богам падоранае каханне і мір. Павінны несці. Але яны не ведаюць, куды прыходзяць, яны не выбіраюць тых, каму давяраюць свае маленькія цельцы. Яны не ўяўляюць, што можа прапанаваць ім гэты свет.

Гэтых дзяцей таксама чакалі. І кахалі. І спадзяваліся, што іх абыдзе бяда, якая навісла яшчэ да нараджэння. Пяць малых у Беларусі нарадзіліся ад ВІЧ-інфіцыраваных маці.

...Яна марыла аб чыстым пачуцці, добрай сям'і і казачным жыцці, поўным шчасця і пяшчоты. Дарэчы, як і ўсе дзяўчынкі ў яе ўзросце. Яна магла хутка закахацца і хутка расчаравацца, як большасць. Але потым з'явілася сям'я, дзеля якой неабходна было забыць усе ранейшыя сустрэчы.

Маладыя бацькі чакалі дзіця. Але чалавечак, які павінен быў хутка з'явіцца, парушыў іх спакой, растрывожыў шчасце. У будучай маці выявілі вірус СНІДу. Яна не адносілася да "групы рызыкі" і нават не ўяўляла, што такое можа здарыцца з ёй. Так, аднойчы ў час адпачынку ў бабулі яна моцна захапілася...

Чаканне жанчыны само па сабе ўжо пакута. Расціць дзіця і баяцца, што свет, у які яно прыйшло, не прыме яго боль. Дык што больш гуманна: даць яму жыццё, магчыма, асудзіўшы на бясконцыя няшчасці сябе і дзіця, ці зрабіць так, каб яно зусім не нарадзілася?

Але гісторыя гэтай сям'і прадаўжалася. Малому ўжо споўніўся год. Тата таксама зрабіў свой выбар. Ён яшчэ не заражаны, значыць, у маленькага сына ёсць шанц. І жонцы неабходна будзе яго сіла і падтрымка.

Спецыялісты лічаць, што нават пры блізкіх адносінах з заражанымі здаровы чалавек можа пазбегнуць інфекцыі, калі будзе асцярожным. Так і жыве гэта сям'я. А дзіця расце. Што яго чакае, пакуль ніхто сказаць не можа. (Канчатковы дыягназ ставіцца ў трохгадовым узросце). Калі ўсё ж здарыцца, што маленькі арганізм акажацца атручаным вірусам, жыццё дарослых будзе падпарадкавана таму, каб зменшыць яго боль. Бо інфіцыраваныя дзеці вельмі часта хварэюць, растуць слабымі.

Відаць, інстынкт мацярынства мацней за пагрозу смерці. Бо страшную дылему— раджаць ці не — жанчыны пакуль вырашаюць на карысць жыцця. У кожнай з пяці свая гісторыя. І няма сэнсу расказваць іх усе. Вельмі цяжка зразумець іх стан і рашэнне адмовіцца ад аборту. Проста яны вельмі хацелі стаць маці. Можа, уласнае гора і з'яўленне дзіцяці дапамагло пазнаць сутнасць жыцця.

— Нашы пацыенты і пацыенткі — звычайныя людзі, — гаворыць урач-эпідэміёлаг Віктар Ільіч Каласоўскі, — нельга ім забараніць адчуваць, неабходна адносіцца да іх з паразуменнем. Мы ж спачуваем звычайным хворым. Чаму ж заражаных СНІДам лічым ізгоямі? У дадзенай сітуацыі гэтыя людзі толькі пацярпеўшыя.

Ці павінны дзеці расплачвацца за бацькоў? Тым больш, што, акрамя народжаных ад ВІЧ-інфіцыраваных маці, ёсць у Беларусі яшчэ двое дзяцей, заражаных іншымі спосабамі. Дык чыя гэта праблема: бацькоў, урачоў ці грамадства?

...Каб засцерагчы сваё дзіця ад нянавісці і цкавання, гэта сям'я прыехала ў Беларусь з Расіі. Аднак новае месца жыхарства — не заўсёды гарантыя спакою. Бо ўсюды людзі прыкладна аднокальва выхаваны і не спрабуюць зразумець чужое гора. Ад ВІЧ-інфіцыраваных патрабуюць аднаго: каб яны не неслі пагрозу іншым.

Малому не было і годзіка, калі ўрачы пераліпі яму інфіцыраваную кроў. Цяпер дзіцяці 10. І ўсе гэтыя гады сям'я яго спрабуе жыць непрыкметна і ціха. Але ў маленькім пасёлку не схаваешся, і нейкая насцярожанасць з'явілася ў людзей. Усё пачалося з таго, калі хлопчык павінен быў пайсці ў школу. Спецыялістам цэнтра ўдалося крыху супакоіць абураную грамадскасць. Яны неаднаразова выязджалі ў камандзіроўкі, тлумачылі, чым і як небяспечны СНІД (бо нават элементарнага ўяўлення часам няма), што няма ніякай небяспекі ў тым, што хлопчык будзе хадзіць у звычайную школу. Жыве ж ён у сям'і, і за столькі гадоў ні бацька, ні маці, ні малодшая сястрычка не заразіліся. Дома ўсе папярэджаны пра тое, што можа несці небяспеку. Вядома, у дзіцячых гульнях бывае ўсялякае — паваліўся, стукнуўся, драпіна, кроў. А гэта самае страшнае. Таму бацькі ўважліва сочаць за паводзінамі малога, ды і дзеці самі ведаюць, што можна, а што — не. Спачатку хлопчык займаўся з настаўніцай індывідуальна. З гэтага года ён ходзіць у школу з усімі дзецьмі.

Лёс такіх дзяцей выключна ў руках Божых. Але мы не павінны забываць, што кожны маленькі хворы мае права адчуваць сябе дзіцем. І ў яго павінен быць хоць бы мінімальны шанц пазнаёміцца са светам і ўбачыць яго не з горшага боку.

Валерыя АСІПЕНКА.

ІНФА-КАКТЭЙЛЬ

Прэзерватыў–талісман

Замбійскі лекар Стэлінг Зіба вынайшаў новы сродак, які, на яго думку, надзейна абароніць ад СНІДу і венерычных захворванняў, — "афрыканскі прэзерватыў". Ён прызначаны выключна для мужчын і нагадвае парашок, які татуіроўкай уводзіцца пад скуру ў вобласці паясніцы і паху. Калі пасля гэтай нескладанай аперацыі пацыент будзе займацца каханнем з жанчынай, заражанай дрэннай хваробай, цудадзейны сродак Зібы распазнае ўзнікшую небяспеку... і не дапусціць узнікнення эрэкцыі.

Ну, вельмі вялікі...

У рамках кампаніі па прафілактыцы СНІДу ў Індыі распаўсюджваліся прэзерватывы, выробленыя ў Паўднёвай Карэі ў адпаведнасці з міжнароднымі стандартамі. Але ніводны з іх не спатрэбіўся: яны былі на 3 см даўжэйшыя і на 1 см шырэйшыя, чым неабходна індыйскім мужчынам.

Калі ініцыятыва не караецца

Жрыцы кахання ў Бразіліі, баючыся СНІДу, праявілі цікавую ініцыятыву. "Калі вы прыходзіце да нас, то, калі ласка, прынясіце з сабой пяць прэзерватываў, — звяртаецца да кліентаў кіраўнік мясцовага аб'яднання дзяячак секс-індустрыі. — Тады вы атрымаеце 50-працэнтную скідку за паслугі".

Граніца не спіць

На кантрольна-пропускным пункце "Псоу", дзе праходзіць сухапутная граніца Расіі з Грузіяй і Абхазіяй, адкрыты пункт праверкі на СНІД. Цяпер разам з пашпартам для тых, хто ўязджае на тэрыторыю Расіі, патрабуюць сертыфікат, што грамадзянін не нясе ў сабе ВІЧ-інфекцыі. Няма такой даведкі — аналіз робяць на КПП. У адваротным выпадку ўезд у Расію не дазваляецца. Паводле слоў дырэктара Сочынскага цэнтра прафілактыкі СНІДу Мікалая Качаткова, у першыя тыдні работы пункта сярод 200 правераных грамадзян былі выяўлены два хворыя на сіфіліс, 20 наркаманаў і адзін з падазрэннем на вірус СНІДу.

"Пляма" ў Еўропе

Амаль 93 працэнты носьбітаў віруса СНІДу ў Румыніі — гэта дзеці да 12 гадоў.

2643 малышы краіны хварэюць на гэтую страшную хваробу, прычым 1900 з іх няма яшчэ і чатырох гадоў. Гэта больш як палавіна ўсіх выпадкаў захворванняў на СНІД сярод дзяцей у Еўропе. На думку міністэрства аховы здароўя, гэта вынік беднасці, якая панавала ў краіне ў час камуністычнага рэжыму.

(Паводле матэрыялаў газет "СПИД-инфо", "Труд", "Известия", "Комсомольская правда").

* * *

Паводле звестак Сусветнай арганізацыі аховы здароўя, на пачатку 1994 года 15 мільёнаў чалавек з'яўляліся носьбітамі ВІЧ. Арганізацыя лічыць, што каля паловы ўсіх інфіцыраваных заразіліся ва ўзросце 15—24 гадоў. Гэта азначае, што з пачатку эпідэміі каля 6 мільёнаў маладых людзей заразіліся СНІДам палавым шляхам ці калі ўводзілі наркотыкі ўнутрывенна.

* * *

Пакой ананімнага абследавання на СНІД працуе ў Рэспубліканскім цэнтры прафілактыкі СНІДу па адрасу: г.Мінск, вул.Ульянаўская, 3/5 (уваход з боку трамвайнай лініі). Час работы: з 8.30 да 18.00 (акрамя суботы і нядзелі). Праезд трамваямі №№ 1, 4, 7, 8 да прыпынку "Вуліца Энгельса".

* * *

Абследаванне праводзіцца незалежна ад месцажыхарства, месца працы, замацавання да паліклінікі ці іншых даных, бо прад'яўленне якіх-небудзь дакументаў не патрабуецца. Пра вынік аналізу можна даведацца праз 24—36 гадзін (у залежнасці ад часу здачы крыві), назваўшы па тэлефоне нумар, прысвоены вашаму аналізу.

Кантактны тэлефон 27-79-11.

МАРАЛЬНЫ КОДЭКС

"Сем'і, дзе пануюць каханне, любоў, давер, адкрытасць, могуць лепш за ўсё абараніць сваіх блізкіх ад заражэння і забяспечыць падтрымку і догляд хворых на СНІД. Сем'і — гэта месца, дзе моладзь вучыцца бяспечным паводзінам. Гэта месца, дзе адсутнічае дыскрымінацыя. Калі мы будзем рабіць усё магчымае ў сям'і — ці гэта людзі, у якіх агульны дом, ці агульнае планета, — мы ўнясём значны ўклад у перамогу над СНІДам".

М. МЕРСАН, выканаўчы дырэктар Глабальнай праграмы па СНІДу.

Калі ў сям'ю прыйшла бяда,

не адчайвайцеся, будзьце разам. Толькі ўзаемныя давер і падтрымка дапамогуць вам авалодаць сітуацыяй і справіцца з эмоцыямі, калі назва вашай трагедыі — СНІД. Так лічыць урач Рэспубліканскага цэнтра прафілактыкі СНІДу Наталля ФІРСАВА.

— Наталля Пятроўна, чаму сёлета Сусветны дзень прафілактыкі СНІДу праходзіць пад дэвізам "СНІД і сям'я"?

— Я ўпэўнена і думаю, са мной пагодзяцца многія, што сям'я ў наш час з'яўляецца тым больш ці менш устойлівым плытам, які трымае на плыву ўсё наша жыццё. Мы паступова, павольна, але ўпэўнена вяртаемся да тых устояў, якія характэрныя былі для нашага грамадства яшчэ ў мінулым стагоддзі. Калісьці сям'я з'яўлялася сапраўднай "ячэйкай", хоць тады яе яшчэ так не называлі. Потым жанчына ператварылася ў "працаўніцу", а мы ўсе сталі не сям'ёй, а "калектывам", дзе выдаваць "на-гара" лічылася куды больш важнай справай, чым, скажам, выхоўваць дзяцей. Сексуальная рэвалюцыя 70—80-х стала своеасаблівым пратэстам, вынікам падобнай палітыкі, і СНІД прыйшоў да нас менавіта з-за разбурэння ўстояў і традыцый. Наша ўжо добра "трапная" мараль сустрэла яго "ахвотна". І, як бы помсцячы за гэта, страшная хвароба пачала падкошваць аднаго за адным тых, хто не вельмі прытрымліваўся дадзенага некалі зароку вернасці. Сярод нашых пацыентаў рэдка сустрэнеш "выпадковага" хворага. Іх сённяшнія маральныя і фізічныя пакуты — гэта расплата за некалі бясклапотную, бяздумную, бессэнсоўную трату сваіх сіл на бясконцыя пошукі новых і новых захапленняў.

— У пачатку 90-х многія сем'і пацярпелі ўжо з-за палітычнай і эканамічнай нестабільнасці. Для тысяч з іх ВІЧ — дадатковая пагроза.

— Статыстыку адносна інфіцыраваных сем'яў у рэспубліцы катастрафічнай назваць нельга. Хворыя муж ці жонка ёсць у васьмі з іх, і ў адной інфекцыю носяць і ён, і яна. Яшчэ ў сямі сем'ях жывуць інфіцыраваныя дзеткі, пяць з якіх нарадзілася ад заражаных мам.

— Скажыце, гэтыя жанчыны не ведалі, што могуць нарадзіць смяротна хворае дзіця?

— Яны ведалі, што ідуць на рызыку, якая ў падобных выпадках складае пяцьдзесят працэнтаў. Кожная маці спадзявалася на цуд, а цуду не атрымалася. Цяпер іх трагедыя падвоілася. Уявіце сабе: разам з тым, што пагаршаецца ўласнае здароўе, яны адначасова вымушаны назіраць, як павольна згасае і набліжаецца да апошняй кропкі маленькая істота. Па-чалавечы кожную такую маму можна зразумець, таму за ёю заўсёды пакідаецца права канчатковага выбару — раджаць ці не. Надзея на здаровае дзіця — гэта апошняе, што застаецца ў інфіцыраванай жанчыны.

Што радуе — ні адна з сем'яў, дзе быў выяўлены СНІД, не распалася. Хоць і сказаць, што хвароба іх зблізіла, таксама нельга. Па-першае, людзі проста не ўсведамляюць пагрозы да канца ці нават проста не вераць у пастаўлены дыягназ. Што вы? Які СНІД? Я цудоўна сябе адчуваю, проста выдатна, больш здаровых не бывае... Яны нават на кантрольныя праверкі забываюцца прыходзіць, бо ўсё гэта ўяўляецца ім нейкім недарэчным сном. Але мінаюць тры гады, чатыры, пяць, — і арганізм пачынае здавацца. Ілюзіі рассыпаюцца, як картачны домік. Вось калі сапраўды становіцца страшна, вось калі прыходзіць разуменне, што гэта — не гульня, і кожны наступны дзень у тваім жыцці можа стаць апошнім.

— Але СНІД — праблема не толькі, так бы мовіць, фізіялагічная, але і маральная. Чалавек павінен паведаміць другому, вельмі блізкаму яму чалавеку, што захварэў. І, як ні горка, растлумачыць прычыну гэтага. Інфекцыя не трапляе ў арганізм "праз паветра". А прычына ў асноўным адна...

— У нашай сітуацыі кожны вірусаносьбіт мае права расказаць родным любую казку адносна шляхоў свайго заражэння. Ён можа "успомніць", што ў 1990-м годзе галіўся ў цырульні і яго парэзалі інструментам. Можа нагадаць, як рабіў уколы ў паліклініцы, і яшчэ тады шпрыцы здаліся яму падазронымі... Словам, гэта якраз той выпадак, калі лепей "салодкая хлусня". Праўда ж ні ў якім разе не палепшыць душэўны стан родных, якія і без таго ўжо перажываюць сапраўдны шок. Не трэба падаць на калені і каяцца, што ў вас была палюбоўніца ці палюбоўнік. Якая розніца? Каму ў сям'і ад гэтага стане лягчэй? Праўду ведаем толькі мы, урачы. Тут ужо казачкі не праходзяць. Але ў адносінах з роднымі хворага мы прытрымліваемся менавіта той "версіі", якую прапаноўвае ён сам.

Вельмі пагаршае сітуацыю тое, што некаторыя мужчыны, даведаўшыся пра дыягназ, пачынаюць піць, прычым, так, што ўвогуле не бываюць цвярозымі. Я лічу, у гэтых людзей вельмі слабы ўнутраны стрыжань. Па натуры яны — эгаісты, усё жыццё надта любілі сябе, таму зараз ім напляваць на пачуцці і перажыванні астатніх. А гарэлачка якраз і набліжае развязку. І той, хто мог пражыць яшчэ пяцьшэсць гадоў, скарачае гэты тэрмін да двух-трох. Я ведаю сям'ю, дзе муж — разумніца, светлая галава — пасля канчатковага высвятлення дыягназу спіўся ўшчэнт. Жонка, вельмі мілая жанчына, літаральна "цягне" яго па жыцці, не дае канчаткова загінуць. Але ж ці можна злоўжываць дабрынёй і доўгацярпеннем?

Другая катэгорыя хворых, шукаючы выратавання, з галавой акунаецца ў работу. І, я думаю, гэтыя людзі пражывуць больш за сваіх бязвольных сяброў па няшчасцю. Іх жыццёвы патэнцыял стымулюе мэта, адчуванне сваёй неабходнасці, а ў выніку — станоўчыя эмоцыі.

— Ці ёсць розніца паміж рэакцыяй людзей на дыягназ у маладым узросце і ў сталым?

— У маладых гэта — недавер. Чалавек сядзіць перад табой і не ўсведамляе, што адлік часу, які засталося пражыць, пайшоў. Той жа, хто старэйшы, мае пэўны жыццёвы вопыт і пазбаўлены юначага аптымізму, рэагуе проста жахліва. Расказаць не магу — гэта трэба бачыць. Яны па дзесяць разоў пытаюцца: ці не памыліліся ўрачы? І яшчэ: ці можна зняць гэты дыягназ, замяніць на іншы? Словам, хапаюцца за саломінку. Мне іх вельмі, вельмі шкада.

— Дыягназ пастаўлены, хвароба выяўлена, і чалавек адпраўляецца дадому і працягвае жыць, як жыў раней. Звонку нічога не мяняецца. Аднак, пералом ужо адбыўся. Так, як было, быць ужо не можа. Хаця б таму, што цяпер вірусаносьбіт уяўляе сабой небяспеку для таго, з кім дзеліць ложак...

— Як вы ведаеце, усе "вічы" даюць падпіску аб нераспаўсюджанні віруса і карыстанні прэзерватывамі. Але падпіска падпіскай, а жыццё жыццём. Са свечкай, як мы кажам, над імі ніхто стаяць не будзе. Цікава, што ў некаторых сем'ях партнёры, нават ведаючы пра смяротную небяспеку заражэння, працягваюць займацца сексам без прэзерватыва. Добраахвотна. Здаровы бок не жадае пазбаўляць сябе былых задавальненняў. Мы ўсіх рэгулярна абследуем, папярэджваем... Але яны самі робяць свой выбар. І што самае дзіўнае, пакуль, дзякуй Богу, законным паловам шанцуе.

Дарэчы, нежанатыя і незамужнія носьбіты інфекцыі заўсёды пытаюцца: ці можам мы ўтвараць сем'і са здаровымі партнёрамі?

— І што ім раіце?

— Так, можаце. Але ўся адказнасць за будучыню гэтага чалавека ляжыць на вас...

Ва ўсякім разе, новых шлюбных саюзаў з хворымі СНІДам на маёй памяці яшчэ не ўтваралася. Бо сям'я — гэта, па-першае, працяг роду, з'яўленне на свет дзяцей, таму мала каму хочацца рызыкаваць.

— Наталля Пятроўна, значыць, перафразуючы славуты выраз класіка, можна сказаць, што сям'я выратуе свет?

— Безумоўна. Парна-бум пайшоў на спад. І сёння сям'я застаецца тым зыходным пунктам, дзе пачынаецца і куды вяртаецца чалавек. Толькі яна зможа даць нам і веру, і надзею, і падтрымку.

Гутарку вяла Наталля СТРАЛКОВА.

Паласа падрыхтавана з дапамогай Рэспубліканскага цэнтра прафілактыкі СНІДу.

Дзяжурны рэдактар Вольга ШАЎКО.

Стыльрэдактар Валянціна СКАРЫНКІНА.

Заснавальнікі: ЦК СМБ, калектыў рэдакцыі газеты "Чырвоная змена".
Выдавец: газетна-выдавецкае закрытае акцыянернае таварыства "Маладняк", 220013 г. Мінск, вул. Б. Хмяльніцкага, 10-а.
Газета ўзнагароджана ордэнам Працоўнага Чырвонага Сцяга. Набрана і звярстана ў наборна-выдавецкім бюро "ЧЗ".
Друкарня выдавецтва "Беларускі Дом друку", 220013, г.Мінск, пр. Ф. Скарыны, 79.
Выходзіць у аўторак, чацвер і суботу.

Аўтары надрукаваных матэрыялаў нясуць адказнасць за падбор і дакладнасць прыведзеных фактаў. Рэдакцыя можа друкаваць артыкулы ў парадку абмеркавання, не падзяляючы пункту гледжання аўтара.

Час падпісання ў друк: па графіку – 19.20, падпісана – 19.20.
М. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
П. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
Індэкс 63129. Зак. 129.
Тыраж у снежні 49 736, па суботах-50 736.

АДРАС РЭДАКЦЫІ: 220013 г.МІНСК, вул. Б. Хмяльніцкага, 10-а.
ТЭЛЕФОНЫ: прыёмная – 68-26-27; намеснікі галоўнага рэдактара – 32-12-82, 68-29-45; сакратарыят – 68-29-28; аддзел палітыкі – 68-25-55; аддзел эканомікі і сацыяльных праблем – 68-28-52; аддзел культуры і гістарычнай спадчыны – 68-29-56; аддзел маральна-этычнага выхавання – 68-25-93; аддзел пісьмаў і вывучэння грамадскай думкі – 68-28-32; аддзел студэнцкай і школьнай моладзі – 68-25-93; аддзел інфармацыі, аглядальнікі – 68-29-26; аддзел ілюстрацыі – 68-27-74, 68-25-41; ул. кар. па Віцебскай вобл. – (02132) 2-36-37.
РЭКЛАМНАЯ СЛУЖБА – тэл. 68-29-45. Факс: 32-21-03.

РЭДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ:
Сяргей БАЛЦЭВІЧ (адказны сакратар), Валянцін БАРЫСЕВІЧ, Валерый ВАРАНЕЦКІ, Валерый ІВАНОЎ, Мікалай ЛАРКОВІЧ, Віктар ЛЮКОВІЧ, Алесь МАСАРЭНКА, Станіслаў НІЧЫПАРОВІЧ, Аляксандр САЛАМАХА (першы нам.галоўнага рэдактара), Павел СІМАНАЎ (нам.галоўнага рэдактара), Алег СЛУКА, Наталля СТРАЛКОВА, Кузьма ШАПЛЫКА, Вольга ШАЎКО, Майя ШЭНДРЫК.

Галоўны рэдактар Уладзімір БЕЛЬСКІ